

Silvia Lauko Halvorsen

Er fedre likeverdige omsorgspersoner?

Tematisk analyse av fedres opplevelse i barnevernet

**Masteroppgave i barnevern
OsloMet – storbyuniversitetet
Fakultet for samfunnsvitenskap**

Abstrakt

Denne kvalitative undersøkelsen omhandler fedres opplevelser i barnevernssaker der far ønsker å få omsorg. Opplevelsene handler om hvor vidt fedrene opplever å bli behandlet som likeverdige omsorgspersoner. Funnene i oppgaven baserer seg på erfaringene av fire fedre og en saksbehandler. Problemstillingene i oppgaven blir belyst ved hjelp av tidligere forskning og sosiologiske perspektiver.

Det teoretiske grunnlaget for å belyse oppgavens tema er blant annet rolleteori. Et funn i oppgaven som blir belyst med denne teorien er at det ligger en forventning av far til å få informasjon om saken. For å bruke metaforen til Garsjø (2011) som sier at for å være med i spillet må alle spillerne være kjent med reglene. Det betyr i dette tilfelle at saksbehandleren og far spiller spillet med forskjellige regler, eller at far ikke er kjent med reglene og derfor har forventninger til spillet som ikke blir møtt. Dette kan føre til en konflikt mellom roller hvor far og saksbehandleren har forskjellig syn. Det er også mulig at saksbehandleren ikke har nok ressurser for å imøtekomme forventningene til far om hvor mye han skal være involvert.

Et hovedfunn er at man gjerne ser på likestilling som et ideal og tenker at man lever opp til dette idealet, men som oppgaven viser samsvarer ikke dette med praksisen. Det blir en konflikt mellom teori og praksis.

Abstract

This qualitative research concerns male parents experiences in child custody cases where the father wishes to be granted child custody. The experiences revolves around whether male parents experience equal treatment as caregiver.

The findings in the research are based on the experiences of four fathers and one executive officer. The objectives relates to previous research, and sociological perspectives.

The theoretical basis to bring forth the theme are among others the theory of roles. One finding in this research is that it lies an expectation by fathers to receive information in the case. To use the metaphor from Garsjø (2011); In order to participate in the game, all players need to know the rules. In this matter the executive officer and the fathers plays the game with different rules, or the fathers are not familiar with the rules and therefore the fathers have expectations to the game that are not met. This can lead to a conflict between roles where the father and the executive officer differ in views. It is also possible that the executive officer does not have resources to meet the expectations the fathers have about the degree of involvement expected by the fathers.

One main finding in this research has been that one tend to view equalness as an ideal and believes to be living up to this ideal, but as this research shows, this does not correspond with practice. There becomes a conflict between theory and practice.

Førord

Å skrive denne oppgaven har vært en reise med mange opp- og nedturer. Prosessen har vært lærerik, hvor jeg også utviklet meg underveis. Det er ikke bare skriveferdighetene og et analytisk blikk som utviklet seg, men også at jeg ble kjent med meg selv som for eksempel hvordan takle stress og holde fokus på oppgaven med livets mange utfordringer. Her vil jeg gjerne takke personer som gjorde dette mulig for meg.

Først vil jeg takke min veileder, Simon Innvær, som fra første dag klarte å få fram motivasjonen i meg og fikk meg til å føle at dette er det rette temaet for meg å skrive om. Han presset meg da jeg trengte det for å gi mitt beste og støttet meg i vanskelige tider. Jeg vil takke Simon for hans engasjement, som gjorde at jeg følte at jeg var den viktigste prioriteten hans.

Jeg vil takke min bestefar, som under denne prosessen har gått bort, noe som gjorde det vanskelig å fortsette. Samtidig var det også motivasjonen min for å ikke gi meg, da jeg vet hvor utrolig stolt han ville blitt og hvor viktig det var for han. Det er hans verdier om hvor viktig skole og utdanning er som har begynt denne reisen og også avslutter den.

Videre vil jeg takke min mann, Petter Halvorsen, som støttet meg hele veien. Han hadde troen, selv om jeg ikke hadde den og lot meg aldri gi opp. Han har stilt opp i hjemmet og tatt seg av sønnen vår, så jeg kunne skrive. Jeg vil takke han for å ha vært så tålmodig og forståelsesfull når jeg har vært i studieboblen min. Uten han ville jeg ikke hatt muligheten å fullføre studiet.

Et spesielt takk går til min venninne og medstudent, Caisanne Lund. Uten henne og hennes hjelp ville jeg ikke skrevet disse ordene i en ferdig masteroppgave. Utallige timer vi satt og jobbet sammen, utfordret hverandre, dro hverandre framover. Hennes støtte i disse 2 årene i masterstudiet betyr alt.

Til slutt vil jeg takke resten av familien, som har stilt opp på alle måter de kunne og aldri ga opp troen på meg, min sjef, Nils Ophaug, som korrekturleste oppgaven min, og sønnen min, Samuel, som ble født under dette 2 årlige masterstudiet. Han vet det ikke enda, men han har vært med på å motivere meg med hans glede og smil, og gitt meg et ønske å være et forbilde for han

Innhold

Abstrakt	2
Forord	4
1. Innledning.....	6
1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstillinger.....	7
2. Metode.....	8
2.1 Design	8
2.2 Forforståelse	9
2.3 Utvalg	10
2.4 Fremgangsmåte.....	11
2.5 Analyseprosessen.....	13
2.6 Tematisk analyse	15
3. Eksisterende teori og teoretisk rammeverk	16
3.1 Tidligere forskning	16
3.2 Rolleteori	20
3.3 Velferdsstat og familien.....	23
3.4 Dorothy Smith	24
3.5 Perspektiver på kjønn	25
4. Gamle kjønnsmonstre.....	27
4.1 Tradisjonelt syn på kjønn	27
4.2 Maskulinitet	29
5. Presentasjon av funn og analyse.....	32
5.1 Likestilling.....	35
5.2.Kjønn	42
5.3 Lovendringene	48
5.4 Informasjon.....	52
5.5 Farsrolle	61
6. Avsluttende diskusjon og konklusjon	66
7. Litteraturliste.....	70
Vedlegg 1: Informasjonsskriv	74
Vedlegg2 : Intervjuguide.....	75
Vedlegg 3: NSD godkjenning.....	81

1. Innledning

Det har skjedd en stor endring i Norge de siste årene med rollefordelingen mellom menn og kvinner. Før var rollefordelingen mellom kvinner og menn tydelig, mens i dag er det et ideal om at kjønn ikke har betydning. Kvinners kamp for likestilling er et aktuelt tema også i dag. Denne kampen har blant annet ført til at menn er blitt mer delaktige i utøvelsen av omsorgen av barn, noe som tidligere var kun kvinners jobb (Oftung, 2012).

Disse endringene har ført til flere endringer også i samfunnet som påvirker familielivet. Fordeling av ansvaret i familien har også forandret seg da begge foreldre har en relasjon til arbeidslivet og fedre er i større grad involvert i barneoppdragelsen enn før. Disse endringene har ført til endring av Norges lover, som nå legger større vekt på at begge foreldrene regnes som likestilte omsorgspersoner. I 2015 hadde 21% av fedre samvær med barna sine mindre enn en gang i måneden. Samme året så var det 90% av barn som ikke hadde delt bosted. De som bodde hos moren kun 25% hadde delt bosted. «Fedre fikk oftere tildelt omsorg i 1984, enn i 2011. Utviklingen går altså i retning av at barna oftere får fast bosted hos mor» (Pettersen, 2017, s.18).

Oppgaven har 3 hoveddeler: Metode, Teoretisk rammeverk og presentasjon av funn/analyse. Metod delen tar for seg forskningsprosessen som blant annet består av design, forforståelse og analyseprosessen. Dette for å begrunne valgene som ble tatt underveis i prosessen og for å få en forståelse for resten av oppgaven. I teoridelen blir det presentert teorier som er relevant for oppgavens tema om likestilling av fedre. Siste delen bygger på utdragene fra intervjuene som er delt inn i temaene og deretter analysert. Temaene blir analysert ved hjelp av de valgte teoretiske perspektivene. Oppgaven har også et diskusjons kapittel, hvor det reflekteres over eventuelle svakheter og utfordringer med oppgaven

Oppgavens formål er å få fram stemmene til fedre og finne ut om de opplever at likestillingen fungerer i praksis. Det betyr ikke at mor ikke er viktig, men at oppgaven har snevret inn problemstillingen som omhandler kun fedre.

1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstillinger

Temaet for oppgaven er hvordan fedre blir møtt av barnevernet i barnevernssaker der far ønsker å få omsorgen. Målet med oppgaven er å få innblikk i om fedre selv opplever å bli sett på som like god omsorgsperson som mor. Samtidig ønsker jeg å bidra til økt kunnskap om hvordan barneverntjenesten ser på de nye føringene fra regjeringen om likestilling av mor og far. Problemstillingen er to-delt: Hvordan opplever fedre rollen sin i barnevernssaker der far ønsker å overta omsorgen fra mor?

Hvilke vurderinger gjør barneverntjenesten av far under saksbehandling ved omsorgstvist?

Faglitteraturen som har sett på hvordan fedre erfarer situasjonen med en barnemor som er ute av stand til å gi god og tilstrekkelig omsorg for barnet og hvordan de opplever møtene med barnevernstjenesten nevner at det finnes få studier både i Norge og internasjonalt som har fokusert på dette temaet. Forskning på barnevernstjenester sett fra fedrenes ståsted er meget begrenset. Men jeg bygger likevel på den litteraturen som finnes om problemstillingen, samtidig som jeg ønsker å bidra med ny kunnskap. Intervjuene med fedrene og barneverntjenesten tar utgangspunktet i faglitteraturen og de politiske føringene.

2. Metode

Jeg skal nå redegjøre for valgene jeg har tatt underveis i denne forskningsprosessen.

2.1 Design

Formålet med oppgaven er å bidra til økt kunnskap om likestilling mellom mor og far i barnevernet og hvordan likestillingen blir ivaretatt i praksis.

Jeg skal bruke semistrukturert personlig intervju der tre ble gjennomført via telefon. Fordelen med et semistrukturert intervju er at det underveis kan avdekkes viktige temaer, som jeg selv ikke har tenkt på (Kvale & Brinkmann, 2015). For eksempel hadde jeg på forhånd i intervjuguiden valgt temaer jeg ønsket å fokusere på. Under intervjuene viste det seg at informanter ikke var opptatt av de samme temaene som meg, og andre temaer kom fram. Dette utdypes senere i oppgaven. Dette kan støttes av Kvale og Brinkmann (2015, s. 20) som skriver at fordelen med et intervju er å få tilgang til informantens forståelse av verden og deres erfaringer. Jeg ønsker å få fram informantens selvopplevde erfaringer for det er det som bestemmer handlingene deres. Det er viktig å merke seg at det er et skille mellom hvordan de i virkeligheten faktisk blir møtt og hvordan de selv opplever det og hvordan de selv ønsker å bli behandlet. Derfor trenger ikke virkeligheten å samsvare med fedrenes opplevelser.

Dette nevnes også hos Kvale og Brinkmann (2015), som sier at kvalitativt intervju gir informanten mulighet til å beskrive erfaringene sine i detalj og for å gi dem mulighet til å gi sitt eget perspektiv og tolkning av disse erfaringene. Et intervju skal altså gi tilgang til informantens perspektiver og tolkninger. Valg av klær, lokalene for intervju, av rekkefølgen på spørsmålene og så videre blir ofte oppført som avgjørende for kvaliteten av intervjuet. For mine intervju tenkte jeg også på hvilken betydning det har at jeg som kvinne intervjuer menn og skal prøve å få en forståelse av mannlige perspektiver. I denne sammenheng tenkte jeg at fedre kan tenke at jeg som kvinne ikke kommer til å forstå deres ståsted og de kan av den grunn tilbakeholde informasjon. Man kan også tenke seg at fedrene føler at jeg kommer til å dømme dem, eller siden jeg som kvinne ikke er enig i hvor viktig faren som omsorgsperson er, som kan medføre at de ikke kommer til å snakke like fritt med meg enn hvis jeg var en

mann. Dette viste seg å ikke være et problem under intervjuene og jeg fikk inntrykk at fedrene følte seg trygg på å dele sin historie.

For å ivareta anonymiteten til informantene gikk også veilederen min gjennom transkriberingen av intervjuene. Intervjuene ble tatt opp med lydopptak.

2.2 Forforståelse

Risjord (2014) skriver at refleksivitet handler om en respons til anerkjennelsen, at i samfunnsvitenskap er forskerne subjekter til de samme sosiale kreftene de studerer. Forskeren kommer til forskningsprosjektet med overbevisninger og verdier samt sosial posisjon som bakgrunn. Kvalitative forskere er rådet til å identifisere deres tro, verdier, interesser, følelser og sosiale roller relevante til studiets objekt. Forskere er anmodet til å reflektere over om disse kan påvirke datainnsamling og analyse. Den refleksive prosessen kaller Risjord (2014) for «bracketing». Målet med denne formen er å ikke tillate antagelser å forme datainnsamlingsprosessen og analyse. Å tenke gjennom sine antagelser er uten tvil en nyttig trening for enhver forsker. Betydningen av bracketing som en metode for å øke validiteten og objektiviteten kan være tvilsom. Grunnen til dette er at forskeren ikke alltid ser sine egne biases. Derfor kan øvelsen med bracketing gi en falsk trygghet enn å avdekke en problematisk bias (Risjord, 2014, s.63). Ved å utføre øvelsen kan man også avdekke noen biases, som jeg nå skal vise var tilfelle hos meg.

Siden jeg i min nærmeste familie og vennekrets har flere fedre som følte seg urettferdig behandlet av barnevernet så var jeg fra starten av bevisst min forforståelse. På grunn av disse historiene har jeg gjort meg opp et bilde om hvordan det er. Oppgavens mål er ikke «å ta» barnevernet. Målet er å gjøre fedre som omsorgspersoner mer synlige og bidra til faglige refleksjoner rundt temaet.

Selv om jeg tenkte at jeg er bevisst mine forforståelser så viste det seg i en veiledningstime at spørsmålene mine hadde klare bias. Dette viser til det Risjord (2014) mener, at forskeren ikke alltid er god på å forstå sine egne bias. Disse biases kan da bli avdekket for eksempel som i mitt tilfelle under en diskusjon i veiledningstimene. Veiledningstimene har derfor vært svært nyttige for meg, for å kunne bli bevisst mine forforståelser og diskutere hvordan de blir synlige i prosjektet. Dette bidro til at oppgaven i mindre grad er preget av mine forforståelser.

Kvalitative metoder produserer bevis gjennom en samhandling mellom fortolker og subjektene og alle deltakeres bakgrunn og perspektiver bidrar til resultatet. Det er feil å tenke at forskerens bidrag kan bli filtrert ut og etterlate kun den rene substansen av det sosiale objektet. Dette vil si at selv med slike øvelser som bracketing så kan man ikke sikre et objektivt resultat. Jeg er med på å påvirke intervjuene, som vist i eksempelet ovenfor at jeg som kvinne intervjuer menn kan ha innvirkning.

2.3 Utvalg

Jeg tok kontakt med forening 2 foreldre (F2F) for å få hjelp med å få tak i informanter. F2F er en organisasjon som jobber med å være en pådriver i forhold til utforming og endring av lovverket, rådgiving og veiledning av blant annet foreldre og kursing/kompetansehevende tiltak. De mener at både mor og far er viktig for barnet. Fokuset i deres arbeid er barnas behov. F2F lagde etter min beskrivelse en annonse i nyhetsbrevet som de sendte ut til medlemmene sine med min kontaktinformasjon. Jeg fikk mange mail av fedre som var interessert å være med i undersøkelsen. Ut fra måten de presenterte seg valgte jeg syv informanter. Jeg sendte ut samtykke skjema og ba de om å ta kontakt på telefon for å avtale intervju. Av 7 informanter meldte 4 seg som jeg intervjuet, hvor to av dem var på telefon.

For å rekruttere barnevernsansatte la jeg ut en annonse på Facebook, hvor 3 informanter meldte interesse. Jeg sendte mail med samtykkeskjema og informasjonsskriv. Alle 3 svarte og samtykket til intervju. Da jeg spurte om tidspunkt for å gjennomføre intervju fikk jeg kun svar fra 1, og gjennomførte intervjuet. Jeg sendte flere påminnelser til de 2 andre, hvor jeg kom i kontakt med den ene informanten igjen. Da jeg prøvde å avtale intervju, og sendte påminnelse, så fikk jeg ikke svar. Derfor gikk jeg videre til å se etter informanter i nettverket mitt. Jeg fikk 1 informant som jobbet med ettervern i barneverntjenesten. Siden denne personen jobber med ettervern og ikke direkte med saksbehandling, vurderte jeg for ikke å være relevant for min oppgave. Jeg spurte denne personen om han kunne spørre på arbeidsplassen sin om noen kunne vært interessert å delta. Jeg fikk ikke videre svar. På dette tidspunktet hadde jeg mistet mye tid, og ba derfor om hjelp fra veilederen min. Med hjelp av

hans kontaktperson ble det sendt ut en mail for å rekruttere informanter. Ingen meldte seg der heller, og det ble sendt en påminnelse uten å lykkes med å skaffe informanter. Jeg fikk kontakt til en informant direkte, dette var ikke en saksbehandler, men en familieveileder. På grunn av mangel på informanter bestemte jeg meg for å gjennomføre intervjuet. Det viste seg at informanten ikke kunne svare på spørsmålene mine, da de er tematisert rundt saksgangen og informanten selv ikke satt med en beslutningsmakt, og derfor ikke kunne uttale seg om fedre og mødre er likestilt. Jeg spurte om denne informanten kjente noen som kunne stille opp som informant. Det fikk jeg ikke svar på. Grunnen til dette kan også være at saksbehandlere ikke er interesserte i et intervju om et så sensitivt tema, og ikke vil sette seg selv eller barneverntjenesten i et dårlig lys hvis det er tilfelle at de nedprioriterer far.

På grunn av disse mislykkete forsøk og bruk av lang tid på venting for at informantene skulle komme tilbake til meg ble det til slutt kun 1 informant. Jeg kunne ikke lengre fortsette med søken etter informanter på grunn av kort gjenstående tid til levering av oppgaven. Hovedvekten i oppgaven blir av disse årsaker på fedrenes opplevelser og kun 1 saksbehandler sine erfaringer.

2.4 Fremgangsmåte

Prosjektet ble meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) og ble i første omgang ikke godkjent. Begrunnelsen var at det var et sensitivt tema med tanke på ivaretagelse av fedre under og etter intervju. Jeg og min veileder redegjorde for noen tanker og kompetanse for å kunne ivareta fedre på en god måte. På grunnlag av denne tilleggsinformasjon ble prosjektet godkjent. Dette gjorde meg enda mer bevisst på hvor sensitivt temaet jeg vil ta opp er, og jeg brukte flere veiledningstimer til forberedelser av intervjuene. Jeg var underveis også i kontakt med veilederen min da utfordringene og etiske spørsmål dukket opp. Før jeg rekrutterte informanter tok jeg et test intervju for å se hvor lang tid det vil ta og om mine spørsmål i intervjuguiden var godt formulert slik at jeg kan få svar på det jeg ønsket å undersøke. Jeg delte spørsmålene i intervjuguiden inn i flere temaer: generelt, barnets beste, mor vs far, saksgangen. Jeg ønsket å fokusere på barnets beste i

intervjuene med både fedre og barnevernansatte. Under intervjuene viste det seg at informantene ikke var opptatt av dette temaet og jeg ikke fikk nok svar rundt dette for å belyse temaet godt nok. På grunn av dette valgte jeg å gå vekk fra temaet barnets beste.

Et annet eksempel som alle fedrene var opptatt av, og som tydelig kom fram hos alle som ikke blir en del av analysen, var tema manipulering. Dette valgte jeg å ikke ta med da det lett kunne ført til kun negative utsagn om mor. Dette er et tema som også belyses av Pettersen (2017), hvor hun skriver om hvor vanskelig det er å avdekke slike forhold i en familie som er preget av konflikter. En måte å bli kvitt faren på som blir brukt av mødre er å anklage far for vold og seksuelle overgrep, noe som blir etterforsket og barnevernet kommer inn i bildet i tillegg til at man mister kontakten med barna mens saken blir undersøkt. Dette opplevde en av mine informanter. Manipuleringen går på å lyve og framstille seg selv i et bedre lys enn det egentlig er, og beskriver den andre dårligere enn det er. Jeg har tatt en vurdering på å ikke ta med dette temaet. Grunnen til det er som også ble påpekt under midtveisseminaret, målet med oppgaven er ikke å vise til konflikter mellom far og mor. Siden det bare er fedres sin opplevelse og jeg tar ikke med mødres sin side av saken, så ville det blitt for ensidig. Som også Pettersen (2017) påpeker er det vanskelig å finne ut hvem som snakker sant og avdekke skjulte fakta. Derfor ville det blitt for spekulativt å ha med i oppgaven.

Under midtveisseminar fikk jeg spørsmål om hvordan jeg kan stole på den informasjonen fedrene har gitt meg, siden jeg ikke intervjuet mødrene. Gruppen pekte også på at det ofte er mye sinne i foreldrekonflikter som gjør at man kanskje sier ting om den andre som ikke er sant. Disse tilbakemeldingene tok jeg med meg. For å øke informantenes troverdighet skal jeg i intervjuene som en del av koding se etter fedrenes evne til selvrefleksjon. Det vil si, hva tenkte de om egen rolle de har i konflikten med mor, og å se saken fra mors og barnevernets perspektiv. I intervjuene var jeg ikke interessert i hvem som har rett av mor eller far, men hvordan fedre opplevde at de ble ivaretatt av barnevernet. På bakgrunn av dette så vurderte jeg det som ikke nødvendig å ha med moren sitt perspektiv. Videre nevnte gruppen under midtveisseminaret at oppgaven vil kun føre til negativitet. Dette baserte på en antakelse om at fedre vil kun ureflektert oppmuntre til negativ omtale av barnevernet og kritisere mor. Det er

ikke den opplevelsen jeg sitter igjen med etter å ha intervjuet fedrene. Min opplevelse er at fedrene sitter med mye frustrasjon, men de klarer likevel å være reflekterte både i sin rolle og ingen av dem ønsker å ekskludere mor. Jeg kan ha bias, gruppen kan ha bias, men det er et empirisk spørsmål om fedrene i mitt utvalg bare fokuserer på negativitet.

Som nevnte tidligere i oppgaven så er jeg ikke ut etter å kritisere barnevernet. Målet er å få fram stemmene til fedre som omsorgspersoner og finne ut om barnevernet tenker på far som likeverdig omsorgsperson i barnevernssaker. Oppgaven kan bidra til å bli mer bevisst på likestilling av mor og far og få ut stemmene til fedre som ellers føler at de ikke blir hørt. På Fellesorganisasjonens (FO) sine sider står det: «Barnevernspedagogen har god kunnskap om barn og unges fysiske, psykiske og sosiale utvikling, betydning av samspillet i familien og nærmiljøet og kunnskap om sammenhengen mellom personlige, sosiale, økonomiske, politiske og kulturelle forhold. Barnevernspedagogen har kompetanse på ulike typer metodikk som fremmer gode oppvekst vilkår for barn og unge, og har et ansvar for å holde seg oppdatert om forskning og utvikling av metoder» (Fellesorganisasjonen, 2015). Ut i fra denne beskrivelsen så er det også mitt ansvar å bidra med denne oppgaven til oppdatering i forhold til fars rettigheter og utvikling av bedre praksis for å ivareta fedre under en barnevernssak. Dette vil også fremme gode oppvekstvilkår for barn.

2.5 Analyseprosessen

Analyse av data handler om å gi materialet mening (Kvale & Brinkmann, 2015, s.230). Koding er den vanligste formen for dataanalyse. Denne metoden ble brukt tidlig i samfunnsvitenskapen for at man lettere skulle få oversikt over tekstmaterialet man har samlet inn (Kvale & Brinkmann, 2015). Det som er positivt med denne metoden er at forskeren er nødt til å gå nøye igjennom materialet, og det gir en nyttig oversikt (Kvale & Brinkmann, 2015).

Analyseprosessen begynte allerede med at jeg transkriberte og leste gjentatte ganger gjennom intervjuene. Under lesingen markerte jeg interessante utsagn som ble til koder. Eksempler på koder som kom fram var: «kompetanseforskjeller», «kvalitetssikring» og

«forskjellbehandling av mødre og fedre». Det ble til sammen 11 koder. Videre innebar prosessen å systematisere kodene. De som handlet om forskjellige aspekter ved samme fenomen ble slått sammen. Ut ifra hva kodene handlet om samlet jeg de under 5 temaer. Temaene som ble valgt ut er basert på deler av intervjuene som er relevant for forskningsspørsmålene. Til slutt ble hvert tema navngitt ut fra hva innholdet rundt handler om. Dette er en prosess som handler om å gå fram og tilbake mellom datamaterialet, kodede sitater og analysedelen i seg selv. Denne delen av analyseprosessen handler om beskrivelse av mønstrene og definere mening i de forskjellige temaene. Prosessen av utviklingen av temaene blir nedenfor vist i form av en tabell.

Tabell 1: Utvikling av tema i ulike faser av prosjektet

	Intervju guide	Temaene som kom fram under intervju	Temaene etter 1.lesning	Temaene som ble del av analysen
Tema A	Erfaringer/hvordan er situasjonen i dag	Likestilling	Likestilling	Likestilling
Tema B	Generelt	Manipulering	Barnets beste	Kjønn
Tema C	Saksgang	Lover	Kjønn	Lovendringer
Tema D	Barnets beste	Diskriminering	Lovendringer	Informasjon
Tema E	Far vs mor	Rettsystemet	Farsrolle	Farsrolle
Tema F		Saksgang	Forbedringer/Hva kunne ha blitt gjort annerledes	
Tema G		Innsyn i saken		

2.6 Tematisk analyse

I følge Bryman (2012, s. 578) er tematisk analyse en av de vanligste brukte for å analysere kvalitative data. Denne type analyse har ikke utviklet sine egne begreper eller teknikker som mange andre analysemetodene har. Den har heller ikke spesifikke steg og innhold som man følger. Fremgangsmåten er derfor ganske fleksibel. Et tema blir definert som en kategori som blir definert av forskeren som analyserer datamaterialet. Kategoriene som er relatert til personens forsknings fokus, som bygger på koder identifiserbare i transkripsjonene og som bidrar til forskerens teoretiske forståelse av datamaterialet kan så bidra til litteraturen knyttet til forskningens fokus.

En generell fremgangsmåte i tematisk analyse er å lage en ramme for analysen. Rammen er ment for å være en slags innholdsfortegnelse av sentrale temaer fra datamaterialet. Temaene er i hovedsak gjentakende motiver i teksten. Temaene er altså et produkt av gjentatt lesing av transkripsjonene. Datamaterialet blir lagt inn i denne rammen som så blir organisert i hovedtemaer og dataene blir så vist i henhold til undertemaer innenfor tabellen (Brymann, 2012). Bazeley (2013) skriver at begrepet tema egner seg best for å beskrive relasjoner fra dataene som identifiserer både innhold og mening. Tematisk analyse blir også beskrevet som et alternativ til koding. Braun og Clarke (2006) påstår at tematisk analyse tilbyr en rik, detaljert og kompleks mengde datamaterialet og det rettferdiggjør at det skal være en egen metode. Det er flere måter å finne temaer: finne et mønster mens man leser gjennom datamaterialet. Trekke ut sitater og sette sammen de som sier noe om samme temaet, se etter påstander i datamaterialet for så å se på validiteten av påstandene, få fram forhold som er gjentakende, lage en tematisk forbindelse (Bazeley, 2013).

3. Eksisterende teori og teoretisk rammeverk

For oppgaven ønsker jeg å ta utgangspunkt i faglitteratur. Jeg ønsker å bidra med ny kunnskap til allerede eksisterende litteratur. Under intervju med fedrene og barneverntjenesten vil jeg ta utgangspunktet i faglitteraturen og de politiske føringene. Målet mitt med det er å undersøke om de politiske føringene baserer seg på faglitteraturen, om disse gir mening for barneverntjenesten som skal utøve disse ute i praksis, og om de gir mening for fedrene.

Nå skal jeg nevne noe av litteraturen som jeg tenker å ta som utgangspunktet. Kapittelet om tidligere forskning blir tematisert ut i fra samme temaene som analysen bygger på, for å vise hva tidligere forskning viste om de konkrete temaene som ble valgt i denne oppgaven.

3.1 Tidligere forskning

Likestilling

I sin doktorgradsavhandling "*Barnevernets forståelse av farskap*" skriver Storhaug (2015) "*at barnevernets arbeid foregår i spenningsforholdet mellom ideologi og praksis*". Her refererer hun til likestilt foreldreskap. Hun skriver at barnevernet selv sier at de arbeider ut ifra ideologien om likestilt foreldreskap. Samtidig så gjør hun også oppmerksom på at man ikke ser denne ideologien bli utført i praksis. Dette tenker jeg kan være et utgangspunkt til intervjuet mitt med barneverntjenester i forhold til faglitteratur. I prosjektet mitt ønsker jeg også å skrive om hvordan dette idealet av familie, farskap og likestilling har forandret seg. Det er nemlig blitt store endringer, men klarer endringene å henge med på hvor fort disse idealene endrer seg? Dette tenker jeg henger sammen med det Storhaug (2015) kaller for *spenningsforhold mellom ideologi og praksis*. Målet med politikken for å likestille foreldre er å få en praksis hvor far er emosjonelt involvert i barnets liv, og ikke har en holdning at det er moren sin oppgave.

For å kunne oppnå dette målet må fedre føle et individuelt ansvar (Fraser, 2000; Lorentzen, 2012). Johansen (2010) viser til at omsorgsansvaret ikke kan overlates til mor alene, i stedet må far gjøres ansvarlig for å få til en endring i retning likestilt foreldreskap.

Kjønn

Storhaug (2015) nevner i sin doktorgradsavhandling noe som kan gi en antydning på hvorfor ideologien ikke blir utført i praksis: *“Flere nordiske forfattere hevder at barnevernets praksis er preget av et syn på foreldre utfra tradisjonelle kjønnsrollemønster, og at barnevernet henger fast i kulturelle stereotyper om kjønn”* (Arvidsson, 2003; Hedin & Månsson, 2000). Dette er motstridende de politiske føringene. I 2017 kom det gjennom forslag til endring i barneloven. I Vedtak 494 står det: *“Stortinget ber regjeringen initiere en gjennomgang av dommer avsagt i barnefordelingssaker, for å finne svar på i hvilken grad fedre ikke når frem i rettsystemet og om det er grunn til å senke terskelen for å sende foreldre tilbake til mekling”* (Stortinget, 2017).

Artikkelen *“Barnevernet foretrekker mamma framfor pappa”* er sentral som bakgrunn til dette temaet. Denne artikkelen baserer seg på ovenfor nevnte doktorgradsavhandling til Storhaug. I artikkelen blir det skrevet at dersom mor ikke er en egnet omsorgsperson, for eksempel har rusproblemer eller en psykisk sykdom så er barnevernet mer villig til å hjelpe moren enn å vurdere far som omsorgsperson. Noe av grunnen til dette kan være som hun skriver at barneverntjenesten har et gammeldags syn, og mener at mor er hovedomsorgspersonen.

I en doktorgrad av Oftung (2009) står det at åtte prosent av skilte norske fedre har barnet boende hos seg fast (Kitterød 2005). Oftung viser videre til Andersen (2003) har gjort kvalitative intervjuer med fedre som har hovedomsorgen for barnet, og der mor har lite samvær. Fedrene forteller om alt rundt hjemmet og aktiviteter som en selvfølge et slikt ansvar for barna medfører.

I intervjuene legger fedrene mindre vekt på at de som menn gjør omsorgen på en spesiell måte. En tredje studie vist av Oftung, er Madsen, Lind og Muncks (2002) studie som skriver at fedrenes og mødrenes rollerepertoar ganske kjønnsstereotyp. Mor gjør mange av de

typiske kvinnetingene, som å trøste og gi mest kroppslig omsorg, mens far står for aktiviteter og lek. Når far derimot er alene med barnet, gjør han mange av de samme tingene som bare mor gjør når begge foreldrene er til stede (Madsen, Lind & Munck 2002).

Lovendringene

Videre viser Storhaug (2015) til flere som også har forsket på dette og det kommer fram at barnevernet utøver en praksis rettet mot mor, og ikke far. I sakene er det mor som er den sentrale omsorgspersonen, mens fars rolle ikke er vesentlig. Hun nevner også Backe-Hansen (2001) og Sagatun (2011) hvor begge også har kommet fram til at det er kun mor sin rolle som er avgjørende for om barna utvikler noen problemer. Fokuset er kun på mors problemer og evner. Det om far er en egnet omsorgsperson istedenfor mor er som de skriver nærmest "usynlig". Dette gjør meg veldig nysgjerrig på hvorfor det er sånn. Dette antyder at politiske føringer om likestilt foreldreskap ikke kommer ut i praksis. Betyr det at barneverntjenesten er uenig i føringene som blir gitt eller er det disse føringene som baserer seg mest på en ideologi men ikke har forankring i praksis?

Ut fra fokusgruppe intervjuer kom det fram at barnevernsarbeidere først mener at de jobber ut i fra et likestilt foreldre perspektiv, men så kommer det fram at det ikke er slik i praksis. Grunnen til dette blir for eksempel brukt er at det er ressurskrevende å involvere far og forvirrende lovverket, hvor barnevernsarbeidere er usikre på når de skal informere far (Sandnes,2015).

Dette er nå blitt endret hvor lovverket har klargjort i 2017 informasjonsplikten gjennom § 47 i barneloven gir den part som ikke har foreldreansvaret rett til innsyn fra barnehage, skole, helse- og sosialvesen og politi, såfremt det ikke skader barnets ve og vel.

Hun fant også ut at "*de saksbehandlerne som hadde jobbet lenge i barnevernet, var det noen som mente å se en økt bevissthet om fedres betydning, i tråd med utviklingen i samfunnet for øvrig. Andre fortalte at de aldri hadde snakket om eller tenkt på disse spørsmålene før de ble konfrontert med forskerens spørsmål*" (Sandnes.H.E .,2015).

Dette er noe av det jeg også er interessert i å undersøke. Artikkelen og doktorgradsavhandling er fra 2015. I mellomtiden har det som jeg skrev ovenfor kommet nye føringer, og disse er blitt sterkere og ført til endring i loven.

Her vil jeg nevne en føring til som kommer fra barne- og likestillingsdepartementet. *”I dag har mor foreldreansvaret for barnet alene dersom foreldrene ikke bor sammen ved barnets fødsel. Regjeringen foreslår at lovens utgangspunkt skal være felles foreldreansvar for alle, også for foreldre som ikke bor sammen når barnet blir født”* (Horne, 2016).

Selv om disse eksemplene ikke omhandler barnevernssaker viser de en aktuell endring som foregår i samfunnet hvor det jobbes med forbedring av likestillingen til foreldre.

Det viser at dette er et aktuelt tema hvor det jobbes med at både mor og far blir sett på som likeverdige omsorgspersoner. Disse politiske føringene generelt i samfunnet vil da også påvirke endring av holdninger innen barnevernet. Det er dette aspektet jeg er opptatt av å få noe kunnskap om gjennom beskrivelsen av fedres opplevelser i møte med barnevernet. Jeg ønsker å få kunnskap om fedre også opplever noe av denne aktuelle endringen i samfunnet når de blir vurdert som omsorgspersoner av barnevernet. På den andre siden vil jeg også intervjuet barneverntjenester for å få kunnskap om hvordan barnevernsarbeidere ser på disse føringene og om de mener at de gir mening for dere praksis.

Informasjon

Reform.no og Mannstelefonen har snakket med mange menn som har erfaring med barnevernet. Her forteller også fedre at de ikke vet hva de har krav på, hvilken betydning de har for barna, om de er like viktige som mor. Noen trekker seg tilbake fordi de tror det er til barnas beste. Det som er gjennomgående er at de fleste fedre ønsker å være en del av barnas liv på en positiv måte (Reform, 2017).

Storhaug (2015) sier også noe om hvordan fedre opplever å bli møtt av barnevernet. Hun skriver at de føler at de ikke blir lyttet til, ikke informert og ikke blir tatt seriøst når de ønsker å få omsorgen.

Farsrollen

Storhaug (2015) skriver videre i sin doktorgradsavhandling at *“Konstruksjonen av farskap gjennom norsk lovgivning og familiepolitiske tiltak har de siste årene gått i retning av et likestilt og kjønnsnøytralt foreldreskap, hvor mødre og fedre i stor grad blir konstruert som likeverdige omsorgspersoner. I NOU 2012:15, Politikk for likestilling, blir det blant annet hevdet at et av kjennetegnene ved de nordiske velferdsstatene er en omfattende familiepolitikk med vekt på likestilling. Et mål med denne politikken er å fremme et likestilt foreldreskap, og fedres omsorgsdeltakelse blir fremhevet som viktig for å etablere tidlig kontakt mellom far og barn”* (Storhaug, 2015, s. 1).

Backe-Hansen (2001) argumenterer for at uklare forventninger av fedre kombinert med den generelle norm om mødre som ansvarlig for deres barn gjør det vanskelig å sette krav til fedre i barnevernets saker/omsorg. Den norske barnevernstjenesten hevder at det dominerende synet er at fedre er voldelige, uforutsigbare, egosentriske, ukontrollerbar og lite kommunikative. De er også ofte betraktet som irrelevante, anses å skape problemer for mødre og være potensielt farlige for barna.

Nilsen (2006) viser forøvrig også at grunnen til at fedre ikke er involvert i like stor grad som mødre i barnevernssaker er at fedre selv ikke vil være involvert og trekker seg. Fedre er ofte portrettert som uansvarlige voksne med lite viktighet i barnas liv, dette gjaldt også i de tilfellene fedre bor sammen med barna.

Hos Storhaug (2015) kommer det også fram at fedre også mener at mødre er flinkere med barn og har en mykere omsorgsform. Selv mente fedrene at de er flink til grensesetting og aktivisering med barn.

3.2 Rolleteori

Ved hjelp av rolleteori kan man få en bedre forståelse av sin egen men også andre sin atferd. Jeg skal nå forklare noen hovedbegreper innen rolleteori.

Forventninger

Garsjø (2011) skriver at forhandlingene handler om hva man forventer av seg selv og andre, og hva andre forventer av en. Det er også forskjellige forventninger knyttet til det å være mann eller kvinne, men også til det å være en omsorgsperson eller ikke. For eksempel er det mer godtatt når en småbarnsfar er yrkesaktiv enn en småbarnsmor. Samtidig er det også forventninger knyttet til hvordan sosialarbeidere utfører jobben sin. Forventningene handler om hva en bør gjøre i ulike situasjoner og dette kan føre til at man føler et sosialt press til å gjøre en handling. Og det kan være krav som virkelig er der, men de kan også være fiktive. Man kan tro at det er forventninger som egentlig ikke er der, det er bare en selv som tenker at det er det. Roller er et sett av stabile forventninger (normer) som det er knyttet positive eller negative sanksjoner til, ofte kalt belønning og straff. Hva er det for negative sanksjoner menn møter og hvilke positive belønninger er det kvinner møter fordi de er kvinner eller menn? Dette utdypes i analyse delen.

Normer

Et annet viktig aspekt innen rolleteori handler om normer. For å kunne analysere forholdene mellom forskjellige roller må man også se på normer. Normer oppstår hvis stabile forventninger blir gjentatt mange ganger over lengre tid. Det er normer som styrer våre handlinger i hverdagen og de finnes overalt i samfunnet vårt. Normer er stadig i endring som for eksempel hvordan vi ser på likestilt foreldreskap og hva kvinner kan og ikke kan gjøre, som for eksempel å være ute i arbeidslivet. Dette tenker jeg er relevant for min oppgave med tanke på hvordan vårt syn på at far skal være en likeverdig omsorgsperson endrer seg. For å kunne analysere forventninger og roller må man se på «den kommunikative kompetansen». Garsjø (2011) sammenligner det med et spill, som betyr at alle må kjenne til spillet og følge spillereglene. Utfordringen kan oppstå hvis man for eksempel følger en autoritet uten å sette spørsmålstegn til deres føringer, også kalt «Eichmann-effekten». Dette kan føre til at man lett blir manipulert. Normer kan ses på som en avtale mellom mennesker. Noen avtaler er tydelig definert mens andre er mer underliggende.

Sosialisering

«Sosialiseringprosessen er en prosess der mennesker tilegner seg samfunnets vurderinger, verdier, normer, overbevisninger og blir samfunnsmedlemmer» (Garsjø, 2011, s. 180). Det handler om hvordan man som barn blir påvirket av foreldrene, venner, skolen osv og etter hvert av samfunnet. Slik kan man tenke seg at man også blir påvirket i tankegangen rundt likestilling mellom mor og far. Man vokser opp selv i en familie hvor mor er hjemmeværende og tar seg av barna mens far er ute i jobb og forsørger familien. Disse verdiene og synet tar man da videre meg seg og påvirker hvordan man ser på kjønnsroller også senere i livet. Med andre ord så betyr sosialisering at man oppfører seg (ut fra kravene som blir stilt) på en sånn måte at det føles naturlig og man tenker ikke over det. Vi så i det forrige kapitlet hvor tidligere forskning har funnet at barnevernet baserer seg på tidligere tiders syn på kjønn, et syn som står i strid med loven, men som kan ses på som et resultat av nedarvet sosialisering.

For eksempel så var mor i tidligere tider sett på som hovedomsorgspersonen og man blir sosialisert inn i samfunnet med denne tankegangen. På 70-tallet krevde kvinnene likestilling og å være økonomisk uavhengig fra mannen. Dette medførte for eksempel at fedre har pappaperm og er mer delaktig i oppdragelsen enn tidligere. Slik endrer også vårt syn seg på fedre som omsorgspersoner. Dette utdypes mer i kapitlet 3.3.1 om tradisjonelt syn på kjønn.

I takt med hvordan samfunnet endrer seg, endrer det også hvordan familier organiserer seg. Dette kan også utdypes ved hjelp av det Ellingsæter (2012) kaller for «offentlig» og «privat» familie. Med disse begrepene beskriver hun forholdet mellom stat og den private sfæren. I følge henne påvirker de hverandre. Altså staten er med på å forme vårt familieliv, for eksempel ved å bestemme over rammene for pappaperm. På den måten kan man si at det offentlige når helt inn i hvordan familien skal bli mer likestilt. Samtidig påvirker familiene også det offentlige og hvilken retning staten skal ta. Dette henger sammen med det jeg skrev ovenfor om hvordan vi blir sosialisert inn i en viss tankemåte. Når staten kommer med slike

retningslinjer om pappaperm, så påvirker det vår tankegang i familien at far også skal være delaktig i hjemmet og samtidig at mor kan være ute i arbeidslivet.

Rollekonflikt

Rollekonflikt oppstår når forventningene ikke er forenlige og avvikende fra rollen man har. Konflikten kan være i en rolle man har eller mellom flere roller man har. For eksempel kan man ha en rolle som far, eksmann, miljøterapeut osv. Opplever man over tid en slik rollekonflikt kan man blir irritert og utslitt. Det er mange rollekonflikter blant helse og sosial arbeidere. «Det er en konflikt mellom realiteter og idealer, manglende samsvar mellom teori og praksis, instrumentelle og ekspressive roller etc.» (Garsjø,2011,s 194). Dette betyr at mye av jobben handler om skjønn og individuelle valg. Dette kan skape konflikt mellom barnevernsansatte og brukerne som har forskjellig syn på problemet. Det kan også skje at man ikke har nok ressurser og økonomiske midler for å hjelpe brukerne ut ifra hva deres behov er. Denne rollekonflikten hos barnevernsansatte kan også handle om at man har en rolle som saksbehandler og et forvaltningsansvar samtidig som man skal lage en relasjon til brukerne og hjelpe dem med personlige problemer. Brukerne vil da ikke dele de samme forvaltnings verdier som saksbehandler og dette skaper en konflikt.

3.3 Velferdsstat og familien

Ellingsæter (2012) skriver at Norden hadde allerede tidlig en omsorgspolitik som innebåret også endring av tradisjonelle kjønnsmonstre. Som skrevet tidligere så er familie både en privat og offentlig institusjon. Det betyr at familie er blitt et aktivt tema å både i det offentlige og i politikken. Ellingsæter (2012) kaller det for *intimt medborgerskap*. Det vil si at de valgene man tar i vårt daglige familieliv blir i stor grad påvirket av det offentlige. I måten hvordan vi blant annet tenker og føler. Dette kan knyttes sammen med overfor nevnte sosialisering. Samtidig så skriver Ellingsæter (2012) at ikke bare går den ene veien, men at

det er et avhengighetsforhold, hvor også familie er med på å påvirke hvilken politiske føringene som staten skal iverksette. For eksempel var omsorgssituasjonen til familiene ikke et tema før kvinnene gjorde opprør mot den mannlige dominansen. Det er også et eksempel på hvordan familien påvirker politikken, da dette kom opp som tema som følge av opprøret. Dette førte til blant annet lov om barnehager og kontantstøtte, som gjorde det mulig for kvinner å være ute i arbeidslivet, men som samtidig krevde at far ble mer delaktig i hjemmet og barneoppdragelsen.

Oftung (2012) stiller seg derimot kritisk til at denne endringen førte til en reel likestilling mellom mor og far. Det han sikter til er at det fortsatt er sånn den dagen i dag at det er menn som jobber overtid, mens kvinner jobber for det meste kun deltid. I følge han kan man ikke snakke om likestilling mellom mor og far før far er enda mer aktiv i hjemmet og barneoppdragelsen. Dette byr på en utfordring da det ikke blir tatt hensyn til nettopp det at det er fedrene som jobber mer overtid (Ellingsæter, Widerberg, red. 2012, 314).

Så hva er egentlig disse gamle kjønnsmonstre/tradisjonelt syn på kjønn? Ut i fra dette kapittelet så kan man oppsummert si at et tradisjonelt syn er at mor er hjemme og har ansvar for barna og hjemmet mens faren er ute i jobb for å forsørge familien.

3.4 Dorothy Smith

I det forrige kapittelet beskrev jeg hvordan familie er med på å påvirke det offentlige og lovendringer. Det er kvinnene som gjorde opprør mot det patriarkalske systemet som presset staten til å gjøre endringer. Man kan altså si at likestilling begynner hjemme. Sagt på en annen måte fra et individnivå til et samfunnsnivå. Dette skal nå utdypes ved hjelp av Dorothy Smith sitt begrep *institusjonell etnografi*. I følge Aakvaag (2008) sin beskrivelse av Smith blir vår handling og daglige gjøremål bestemt utenfra. Derfor kan man ikke forstå disse i kraft av seg selv. Med andre ord så handler det om en aktør/struktur problematikk. «Den må vise hvordan det mennesker gjør i konkrete, hverdagslige og lokale situasjoner er påvirket av (og påvirker) mer omfattende sosiale relasjoner-sosiale strukturer og institusjoner- som de inngår i» (Aakvaag, 2008, s.214). Dette henger altså sammen med det som ble beskrevet i forrige kapittelet om at det er et avhengighetsforhold hvor både aktøren påvirker strukturen

og omvendt. Det er dette begrepet *institusjonell etnografi* handler om. Begrepet er lagt sammen av to ord, hvor etnografi forestiller handlingene i hverdagslivet og institusjonell i denne sammenhengen vil si at man må se disse handlingene i et større bilde som handlingene henger sammen med og hva de blir påvirket av. For eksempel som nevnt i forrige kapitlet handler det om de rammene, normene og forventningene som påvirker vår handling. Aakvaag (2008) skriver at Smith ser mennesker som aktive og danner sin egen sosiale virkelighet og kan ikke bli sett på uten den sosiale virkeligheten som de blir påvirket av. Dette kan også knyttes til forrige kapitlet om farsrollen. Tar man utgangspunktet i Aakvaag (2008) sin så vil man altså først se på hvordan fedre er i hverdagslivet, for eksempel fedre som er i foreldrepermisjon. Den institusjonelle delen vil da være å se på strukturen rundt hvorfor de er i foreldrepermisjonen. Det er samfunnet og staten som da regulerer hvor mye en far skal være ut i foreldrepermisjon.

Smith beskriver et samfunn « der menn i moderne, kapitalistiske samfunn primært befinner seg ute i den offentlige sfæren og samfunnets dominanssystem, befinner kvinner seg primært hjemme i privatsfæren, i lokalt og uformelt hverdagsliv» (Aakvaag, 2008, s 210). Smith har her presentert samfunnet som patriarkalsk. Denne beskrivelsen av samfunnet baserer seg på gammeldagse kjønnsmonstre.

Jeg undersøker med min problemstilling om fedre har byttet rolleposisjon med mødrene, der den strukturen som finnes i dag i barnevernet er matriarkalsk. At det er kvinner/ mødre som er der oppe og menn/ fedre som er der nede. For å se på fedrenes situasjon der nede må vi ta i bruk institusjonell etnografi, og grave der vi står, det vil si å se på fedrenes opplevelser og hvordan den matriarkalske strukturen har påvirket fedrenes situasjon.

3.5 Perspektiver på kjønn

Man kan gå helt tilbake til Aristoteles for å finne forklaringer på rollefordeling mellom mann og kvinne basert på kjønn. Hvilket syn man har på at mor og far skal være likestilte omsorgspersoner kan også henge sammen med hvilket perspektiv på kjønn man har. Det kan

være biologisk, sosialt, kulturelt eller psykologisk kjønn. Hva vil det egentlig si at man i forskning forklarer hendelser basert på kjønn? Oppgaven skal ta for seg noen av de som er relevant for forståelsen av likestilling mellom mor og far.

Biologisk kjønn

Holst (2011) skriver at hvis man tenker på kjønn ut i fra et biologisk perspektiv så ser man forskjellene mellom menn og kvinner som biologisk betinget. Ut i fra dette perspektivet vil man tenke at kvinner er mer egnet og motivert for barneomsorgen enn menn. Som nevnt i kapittelet 3.1 viste forskningen til Storhaug (2015) at fedre selv mener at mødre er flinkere til å gi omsorg. Noen vil derimot hevde at forskjellene mellom kvinner og menn ligger ikke i det biologiske, men blir konstruert. Det også oppgaven viser er at det jobbes med å endre disse forskjellene. Dette kommer fram i analysedelen. Dette kan også knyttes til tidligere nevnte normer, da dette vil handle om hvordan man ser på normene om like muligheter. For at både menn og kvinner skal ha like muligheter må man se bort fra det biologiske (Holst, 2011).

Psykologisk kjønn

Psykologisk kjønn kan ses i sammenheng med ovenfor nevnt sosialisering, som handler om hvordan oppveksten påvirker ens identitet som man tar med seg videre i livet. Som også vist under sosialisering kan dette ubevisst påvirke valgene man tar. Det handler om utviklingen av de gamle kjønnsrollene hvor mor er hjemme med barna og far ute i arbeid.

Holst (2011) skriver at psykologisk kjønn også er knyttet til sosialt kjønn. På denne måten går alle typer kjønn inn i hverandre. Man kan altså ikke se fordelinger av roller basert på kjønn bare ut i fra et perspektiv. Alle disse perspektivene påvirker valgene våre. Holst stiller seg også kritisk til hvor mye staten og politiske føringene skal være med å bestemme verdiene i samfunnet.

4. Gamle kjønnsmønstre

I oppgaven blir det ofte nevnt gamle kjønnsmønstre eller tradisjonelt syn. Som det kommer frem av navnet handler det altså om hvordan man så på likestillingen før i tiden. Derfor skal dette kapittelet belyses ut i fra et historisk perspektiv. Jeg skal se på de ulike tidsepokene ved hjelp av Lorentzen`s (2012) bok «*Fra farskapets historie i Norge 1850-2012*», da denne boka beskriver det tidsaspektet som er spennende å se på når det gjelder farsrollen. Videre skal kapittelet vise hvordan dette historiske perspektivet påvirker og former maskuliniteten og hvorfor man kan se maskulinitet som problematisk i dagens syn på fedre som likestilte omsorgspersoner.

Dette kapittelet kan også ses i sammenheng med sosialiseringen om hvordan blant annet vår familie, historie og oppvekst farger vårt syn på likestilling i dag. For å kunne forstå denne utviklingen helt fram til at mor og far skal være likestilte omsorgspersoner må man se på historien. Derfor er denne delen helt essensiell for videre forståelse av oppgaven. Målet med dette historiske blikket er å samtidig vise hvorfor far ble borte fra oppdragelsen og hvordan han rolle ble viktig igjen i et likestilt foreldreskap. Det handler ikke bare om hvordan politikken og politiske føringene har forandret seg men også hvorfor måten vi organiserer familielivet vårt på.

4.1 Tradisjonelt syn på kjønn

1850-1927

Før 1850 var det far som hadde hovedansvar for oppdragelsen av barn og undervisningen. Alt det barna trengte til livet lærte de hjemme av far.

I begynnelsen av denne perioden har far en viktig rolle i barneoppdragelsen og er delaktig i hjemmet. Etter hvert blir denne perioden preget av en samfunnsendring hvor fedre blir nødt til å dra ut for å jobbe og dermed svekker det deres autoritet i hjemme og ovenfor barna. Det er fortsatt en patriarkalsk struktur hvor far har makten over barn og hjemmet. Likevel

begynner mor å bli sett på som hovedomsorgsperson og med far ute i jobb styrkes hennes posisjon i hjemmet og i barneoppdragelsen. På denne tiden, siden far ikke lengre kan stå for undervisning av barna, begynner barn å gå på skolen og faren mister også undervisningsansvaret. Det betyr at det er det offentlige som overtar stadig større ansvar for barneoppdragelsen (Lorentzen, 2012).

1927-1970

Med en fraværende far som var ute i arbeid, ble mor sentral. I denne tidsepoken er det kun mor som er viktig for barna og har alene ansvaret for oppdragelsen. Far er ikke delaktig i hjemmet eller barneoppdragelsen. Faren står kun for de praktiske tingene i hjemmet.

Senere i denne perioden kommer det også en bølge av oppmerksomhet rundt hvor viktig far er og hvilke konsekvenser det kan ha når han er fraværende. I motsetning til forrige perioden er far verken lengre med på fødsler eller har noe med barnet å gjøre den første tiden etter fødselen. (Lorentzen, 2012). Mot 1970 tallet har kvinner fått flere rettigheter og krever likestilling. Den patriarkalske faren er helt fraværende nå, og ved at kravene om likestilling fra kvinners sider øker, øker samtidig også kravene om at far skal være mer aktiv hjemme og i barneoppdragelsen.

1970-2012

I 1987 er de aller fleste fedre med under fødselen. Dette er interessant å se på, for det forteller om hvilke forventinger samfunnet hadde til farsrollen. Ved at fedre er med under fødsel ligger det også en forventning om at far skal være en del av barnas liv helt fra starten av og blir sett på som en viktig omsorgsperson. I 1991 kommer også forslaget om at fedre skal være delaktige i barneoppdragelsen ved å gå ut i foreldrepermisjon. Fedre blir altså sett på som like god omsorgsperson som mor (Lorentzen, 2012).

I dag har også barn fått rettigheter og det gjenspeiler også foreldreskapet. Begrepet *Den demokratiske familien* blir ofte brukt i dag for å beskrive hvordan familien ideelt sett skal være. Definisjonen innebærer blant annet at foreldrene er likestilte og hvor fedre er aktive

deltakere i barnas liv. Dette er mest et ideal og Ellingsæter (2012) skriver at denne definisjonen ikke er slik i praksis. Hun påpeker at det fortsatt er slik i dag at familier organiserer seg og fordeler oppgavene i hjemmet ut i fra kjønnsrollene (Ellingsæter & Widerberg, red. 2012, 19). Det har likevel skjedd en endring i positiv retning med lovendringene, som for eksempel at fedre skal ut i foreldrepermisjon, likevel er det fortsatt en lang vei å gå til det er helt implementert i familiene. Ellingsæter (2012) skriver at det handler om at «reproduksjon av eksisterende familienormer tilpasses nye omstendigheter» (Ellingsæter & Widerberg red., 2012, 21). Det vil si at man også trenger å se på hvordan familier reagerer på disse lovendringene og politiske føringene. Det er reaksjonen til familier og hvordan de setter det inn i hverdagen sin i familielivet som avgjør hvilken retning staten/lovendringene skal gå.

4.2 Maskulinitet

Hva betyr det egentlig å være far i dagen samfunn? Boken valgt for å belyse dette perspektivet av farsrollen er fra året 2000. Man kan tenke at med sterkere likestilling er den utdatert i forhold til dagens syn på far. Som tidligere forskning antyder så samsvarer ikke idealet om likestilling med praksisen. Analysedelen vil vise at denne boken kanskje ikke er så utdatert likevel.

Et syn på mannen gjennom historien er at han er ute i verden, kriger, kjemper, oppdager og så videre. Menn får ofte status som helter i disse sammenhengene. Hjemmet med mor og barn, har alltid representert kun et trygt sted å kunne komme tilbake til. Hvor mye kan man finne i litteraturen om kjærlige fedre som er aktiv i barneoppdragelsen? Dette betyr at gammeldags syn på kjønn går mye lengre tilbake i tiden, som også vil si at det sitter dypere, enn først beskrevet i kapittelet ovenfor som tok utgangspunktet i året 1850 og framover. Man kan gå så langt tilbake som til Aristoteles for å finne forklaringer på kvinners og menns rollefordeling basert på kjønn. Dette kan være grunnen at det har forplantet seg i kulturen vår. Det kan også være grunnen til hvorfor man fortsatt dagen i dag ser det som naturlig at det er

mor som har hovedansvaret for barneoppdragelsen. Likestilling handler da om å bryte ned dette «naturlige» synet som skaper store forskjeller mellom kvinner og menn.

Løkke (2000) hevder at det finnes lite til ingen plass for fedre innen psykologien som egne omsorgsfedre. Farsrollen ses ofte i sammenheng med mor. Den kjærlige faren i seg selv finnes ikke i teorien. Videre skriver han at mor- barn relasjonen som blir beskrevet som den viktige relasjonen, mens farens rolle er å være en støttespiller til mor. Far blir sett på som viktig, men ikke like viktig som mor. Som nevnt tidligere er farsrollen i endring, og det er den fortsatt i dag. Fedre skaper en ny definisjon av farsrollen. Løkke (2000) beskriver det som en farsrevolusjon. «I Norge skjedde overgangen fra jordbrukssamfunn relativt sent ,(...) dette førte til en første overgang fra storfamilien til kjernefamilie. Nå fører overgangen fra et industrisamfunn til et informasjonssamfunn med likestilling og en ny, enda mer radikal og omveltende endring» (Løkke, 2000, s 51). Videre skriver han at denne revolusjonen innebærer at man forandrer sin identitet, verdiene og normene. Vår kultur er bygget på et patriarkalsk samfunn. Dette samsvarer med Aakvaag (2008) sin framstilling av Smith.

Maskulinitet har alltid handlet om forberedelser til krig, makt, dominans, ikke være sårbar, ikke vise følelser. Moderne maskulinitet innebærer å være kreativ, handlende, skapende, lojale og ansvarsfulle. Når far går ut av rollen som den dominerende i et patriarkalsk samfunn og inngår en relasjon med barnet går han automatisk inn i en rolle med helt andre verdier. Dette kan føre til en rollekonflikt, hvor to verdener i fars liv møtes og han skal finne ut en ny måte hvordan kombinere disse. «Utfordringen til dagens fedre kan synes gigantisk. De skal initiere en radikal forandring i maskuliniteten og i farskapets språk. De skal forandre selve grunnforholdene som den defensive maskuliniteten vokser ut ifra. ,..., de skal være med på å skape maskulinitet som kan integrere følsomme og nære sider av tilværelsen» (Løkke, 2000, s. 158).

Fedre prøver å finne veien tilbake til hjemmet og barn, sånn som vist i kapittelet om gamles kjønnsmonstre, at før 1850 var fra hjemmet og hadde ansvaret for barneoppdragelsen. I følge Løkke (2000, s. 28) er det behov for en ny forståelse av farsrollen for at den kan bli satt pris på.

Som også vist i forrige kapittelet så var samfunnet med å endre denne rollen. Ved at mødre har større muligheter å være i arbeidslivet så har ikke fedre like mye ansvar for å forsørge familien og dermed mer tid å være delaktig i familielivet. I dag er det fedre selv som ønsker å ha en nær egen relasjon til barna sine. Dette kan ikke ses kun på som et press fra kvinners side. Løkke (2000) beskriver flere historier hvor fedre selv innså og begynte å reflektere over sin rolle overfor barna. En far «som både ønsker og begynner å innta selvstendige oppgaver overfor det nyfødte barnet. Det er en far som legger vekt på likheten mellom mødre og fedre, og som ikke er redd sine ømme og feminine sider» (Løkke, 2000, s. 52).

Samtidig som vist i forrige kapittelet er det også et avhengighetsforhold mellom stat og familien. Det er staten som legger rammene, for eksempel pappapermisjonen. Fra et historisk perspektiv kan man si at det er første gang i historien fedre blir kalt inn til hjemmet, istedenfor ut i krig og arbeid. Løkke (2000) påpeker at det har skjedd en endring i retning av likestilling ved å sette inn tiltak som pappapermisjon, muligheten å være mer hjemme, men det har foreløpig ikke vært nok for å kunne endre de gammeldagse kjønnsmonstrene, som vist sitter så dypt.

Fram til nå har oppgaven vist hvordan kvinner og menn utvikler sine roller og finner nye måter å organisere familielivet sitt på. Det som er viktig å nevne er hvordan dette påvirker barna. Det å ha en fraværende far har skadeeffekter på barn. Dette ble så vidt nevnt i forrige kapittelet og kommer til å utdypes også videre i analysedelen. Løkke (2000) skriver at allerede i 1963 ble det gjort en omfattende forskning på skadeeffektene for barn å ha en fraværende far.

5. Presentasjon av funn og analyse

Det ble gjennomført 4 intervjuer med fedre og 1 intervju med en barnevernsansatt. De fleste ble intervjuet via telefon. I presentasjonen blir informantene omtalt som far A, far B, far C og far D og Saksbehandler som X. Alle 4 fedre representerer også forskjellige steder i landet. Jeg skal her presentere hvilke omsorgsfordelinger fedre hadde på tidspunktet de ble intervjuet. Dette for å ha en kontekst til sitatene og bakgrunnsinformasjon om fedrene, som kommer fram som relevant også senere i oppgaven.

Far A: A hadde på tidspunktet intervjuet ble gjennomført fortsatt pågående barnevernssak. Han og moren har en 40/60 fordeling. Den pågående saken handlet om at mor ønsket å få 80/20 ordning og far ønsker å få hovedomsorgen. Barnevernet kom inn i bildet da far ble anklaget av mor om seksuelle overgrep. Etter hvert kommer det også bekymringsmeldinger fra skolen, som går på mor sin omsorgsevne.

Far B: B kom i kontakt med barnevernet da institusjonen hvor mor som gravid var innlagt sendte en bekymringsmelding til barnevernet. B har bosted og daglige omsorgen og mor har 30% samvær. Saken til B ble flyttet til en annen kommune som gjorde at de ikke fikk hjelp i 1,5 år før barnevernet kom inn i bildet igjen. Mor gikk da til sak mot faren for å få omsorgen for barnet.

Far C: C sendte selv en bekymringsmelding til barnevernet. Han og moren har hatt 50/50 fordeling i flere år fram til moren flyttet med barnet. Etter det så ikke far noe til barnet og valgte derfor å gå til sak mot mor hvor mor ble pålagt å bringe barnet til C hver tredje helg. I følge far fulgte mor ikke opp dette. Far ønsket på tidspunktet intervjuet ble gjennomført å få hovedomsorgen for barnet.

Far D: Barnevernet kom inn i bildet hos D da han og moren skulle få et avlastningshjem. Etter brudd mellom D og mor skulle D ha barnet 12 netter i måneden, noe som ifølge D moren ikke har fulgt opp. På tidspunktet D ble intervjuet så han barnet sitt 3 timer i uken.

På grunn av at kun en informant var fra barneverntjenesten har oppgaven et generaliserings problem. Den ene informanten vil derfor ikke kunne gjenspeilet populasjon. Derimot så har denne informanten 20 års erfaring fra 3 ulike barneverntjenester. Dette øker troverdigheten til informanten og den lange erfaringen fra 3 ulike steder kan da gjenspeile noe av praksisen.

Jeg har lest transkriberte tekster og funnet 5 temaer som er relevante for oppgavens formål fordi alle disse temaene sier noe om likestilt foreldreskap. Temaene ble kalt for: likestilling, kjønn, lovendringene, informasjon, farsrolle. Navnene på temaene skulle passe til den opplevelsen fedrene snakket om. Det ble gjort flere versjoner av navnene, så det er flere navn som kunne passet til de forskjellige temaene. Som nevnt tidligere i oppgaven skal jeg se i disse temaene etter evnen til selvrefleksjon hos fedrene. Dette for å øke troverdigheten til informantene. I begynnelsen av avsnittene blir valget av temaet begrunnet og så fedrenes opplevelser i hvert sitt avsnitt. Fedrene skaper under intervju sin egen sosial virkelighet, det betyr ikke nødvendigvis at denne samsvarer med hvordan det faktisk er, men hvordan de opplever den.

Analysen blir gjort underveis etter utdragene fra intervjuene og i hvert tema. Som nevnt tidligere så skal jeg bruke Tematisk analyse, som handler om å analysere mønstre og temaer fra datamaterialet. For en lettere og tydelig oversikt skal jeg først sette opp en ramme i form av en tabell med temaene i komprimert form.

Tabell 2: Tematisk fremstilling av hovedtema for hver informant

	Likestilling	Kjønn	Lovendringene	Informasjon	Farsrolle
Far A	Ønsker likestilling	Føler seg diskriminert, mor blir hørt, ikke like strenge krav til mor	Stor forskjell på kompetanse	Fikk bra med informasjon og innsyn, individuelt hvilken bvtj	Ser sin rolle som viktig for barnet
Far B	Mor mer egnet omsorgsperson, ønsker like rettigheter	Føler seg diskriminert, ikke like strenge krav til mor, ikke farlig om mor har problemer	Holdningsendring, Lovendringene bidrar ikke	Fikk ikke innsyn, har foreldreansvar, men blir ikke informert	Ser sin rolle som viktig for barnet
Far C	-	Føler seg diskriminert, barnevernet opptatt av mor, mor blir trodd på	Konflikt mellom system og teori, dårlig informasjon om lover og rettigheter	Nektet innsyn, har foreldreansvar, får ikke informasjon hos noen instanser	Ser sin rolle som viktig for barnet
Far D	Hvis likestilt fra starten kan likestilling fungere i praksis	Føler seg diskriminert, mor har alle rettigheter, far blir ikke hørt	Barneverntjenesten jobber instinktivt, ikke fokus på lover, formuleringen på lover blir utnyttet	Fikk ikke innsyn, har foreldreansvar, får ikke informasjon, får ikke begrunnelse	Ser sin rolle som viktig for barnet, betyr mye for barnet
Saksbeh.X	Likestilling er i endring, far har samme forutsetning som mor. Mor blir prioritert når omsorgsevne er lik hos mor og far Mer likestilt de siste 5-6 årene	Mødre får hjelp gjennom fylkesnemnda, fedre må gjennom rettssystemet, forskjeller på kunnskap	Positive endringer har med lovendringene å gjøre, opp til hver enkel saksbehandler, lovendringer blir ikke snakket om	Kontakter ikke alltid far, opp til hver enkel saksbehandler	Bekymret for barna, konflikt gjør vanskelig å vurdere far, fedre er motløse

5.1 Likestilling

Det første temaet handler om hva fedrene selv tenker om et likestilt foreldreskap og om de har opplevd dette bli overholdt i praksis. Saksbehandleren uttaler jeg i denne delen om hvordan likestilling blir praktisert i barneverntjenesten og hvilket syn man har på far som likestilt omsorgsperson. Likestilling er et begrep som ofte blir brukt og man kan ha forskjellige tolkninger av dette begrepet. Oppgaven tar derfor utgangspunkt i lovens definisjon av likestilling. En annen lov som er relevant og som hører under likestillingsloven er forbud mot å diskriminere.

Ut i fra likestillings -og diskrimineringsloven § 1 blir likestilling definert slik:

«Med likestilling menes likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging» (likestillings -og diskrimineringsloven, 2017).

I den samme lovens § 6 Forbud mot å diskriminere:

«Diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse grunnlagene er forbudt. Med etnisitet menes blant annet nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge og språk. Forbudet omfatter diskriminering på grunn av eksisterende, antatte, tidligere eller fremtidige forhold som nevnt i første ledd» (likestillings -og diskrimineringsloven, 2017).

Ut i fra denne definisjonen skal far og mor være likestilte. Fedre skal ikke bli diskriminert basert på kjønn. I samtalene med de fire fedrene opplevde de at det som står skrevet om likestilling sjeldent samsvarer med den virkelige verden. Noe som også støttes av saksbehandleren jeg intervjuet. I de neste avsnittene presenterer jeg noe av fedrenes opplevelser av likestilling i praksis og analysen av dette temaet.

Far A sier i intervjuet om likestilling:

«Det synes jeg er god ide sånn i utgangspunktet. Hvis de har omsorgsevne da, det er forutsetning. Det blir gjort forskjell om man er far eller mor. Det er jo ikke likestilt når det gjelder menn og kvinner, kvinner sitter med alle esser og hele kortstokken.»

Her fremstår Far A som positivt innstilt for likestilling, men føler at det ikke blir overholdt i praksis. Det merkes på stemningen at denne faren har med mye frustrasjon. A sier her noe om at det er kvinner som har makten. Dette kan vise til tidligere metafor, hvor det er et samfunn som er matriarkalsk og da er det at kvinner som er der oppe mens menn er der nede. Som far sier så sitter mor med alle essene. Det antyder at mor blir fordelaktig behandlet. Hvis man ser på dette fra et biologisk perspektiv så er mor best egnet å ha ansvar for barn. Derimot viste kapitlet om biologisk kjønn, at dersom mor og far skal kunne ha like muligheter så må man se bort i fra dette perspektivet. Det som gjør det problematisk er at dette handler om hvilke normer man har blitt sosialisert til. Dette vil da ubevisst påvirke hvordan man ser på normen om like muligheter.

Far B derimot uttrykker en viss usikkerhet rundt likestilling.

«Likestilling er jo bra, men personlig så ser jeg på mor som mest omsorgsgivende person av mann og kvinne. Det er et vanskelig spørsmål. Det er jo veldig mange mannfolk som ikke orker å ha det ansvaret. Så er det selvfølgelig sånne fedre som meg som engasjerer oss ekstremt. Så nei jeg vet ikke. Men når det gjelder rettigheter til mor og far så mener jeg det skal være likestilt.»

Denne faren viser refleksjonsevne ved tankegangen sin ved å si at dette er et komplekst spørsmål som har flere sider. B nevner også at det er mange fedre som ikke orker å ta ansvar for barna sine. Som tidligere forskning har vist så kan det være mange grunner til hvorfor fedre ikke tar ansvar. Det kan være at de ikke vet hva de har krav på, ikke ser sin rolle som viktig eller bare gir opp etter en stund med motstand. For å bruke Garsjø (2011) sin teori så kan man også si at de ikke kan reglene for å være med i spillet. På en annen side er det også

mange fedre som ikke burde ha det ansvaret heller, da de ikke egner seg som omsorgsperson. Slike vurderinger går på egenhet og ikke basert på kjønn.

Her kan man se at B ser mors og farsrollen ut i fra gamle kjønnsmonstre når han sier at det er mor som er den mest omsorgsgivende. Samtidig er han veldig tydelig på at mor og far skal ha like rettigheter. Det ble noe uklart hva han mente med denne forskjellen mellom likestilling og likestilte rettigheter. Han forklarte det slik:

« for eksempel at hvis man har 50/50 fordeling og mor har bosted så får hun all stønad, hun får økonomisk fordel samtidig som far har jo like mye utgifter på barna som mor har. Så det blir skjev fordeling.»

Dette er et eksempel på at loven ikke tar hensyn til en slik situasjon. Derimot kunne det også vært faren som har bosted og da ville situasjonen vært motsatt og mor ville kommet dårligere ut av det. Også Pettersen (2017) har skrevet om hvilke økonomiske ulemper den ene parten som ikke har bosted kan få. Hun nevner at det er fordelaktig å vinne omsorgen da det medfører flere økonomiske goder. Videre nevner hun at barnebidrag bestemmes ut i fra hvor mye samvær den andre parten har. Jo mindre samvær jo høyere barnebidrag. Siden det statistisk sett er mødre som får flest ganger omsorgen er det altså faren som i de fleste tilfellene kommer til kort økonomisk også. Da vil det si at det er fordelaktig for mor at hun får omsorgen og far har minst mulig samvær med barna. Dette kan knyttes til rolleteori hvor forventinger (normer) er knyttet positive eller negative sanksjoner, ofte kalt belønning og straff. Her får far negative sanksjoner i form av økonomisk ulempe.

Far D mener at hvis det er likestilling fra begynnelsen så kan det fungere:

«ja, fra starten av men ikke for meg nå. Hvis du har mest likhet fra starten som delt bosted for eksempel, da kan man jo finne løsninger som passer den enkelte. Det er ikke alltid det er riktig at far har 50% men mange ganger så er det slik. Og hvis det er likhet så tvinges begge inn i familielivet og kan finne ut av ting.»

I dette tilfellet sikter faren til det faktum at han ikke har delt bosted med mor og mor derfor får hele ansvaret for barnet. Han har kun samværsrett med barnet. Med andre ord mener far at

mor har fortrinnsrett fordi hun rett og slett er mor. D reflekterer her rundt problematikken hvor han sier at det ikke alltid er riktig at faren skal få delt omsorg. Det kan vises til det far B sa ovenfor om at det er også mange fedre som ikke orker det ansvaret.

Dette kan knyttes til det tidligere nevnt Aakvaag (2008) sin framstilling av Smith og det hun kalte for institusjonell etnografi. Her kan man altså ikke se fars handling i kraft av seg selv, det er strukturen rundt som påvirker handlingene hans. Hvis det på struktur nivå er tilrettelagt for likestilling så kan det ifølge far fungere bra. Samtidig, med utgangspunkt i Elligsæter (2012) og hennes beskrivelser av avhengighetsforholdet mellom individ og stat, så kan vi tenke oss at det også er opp til far å påvirke om det blir tilrettelagt for likestilling. Som han sier så blir man utefra tvunget inn i familielivet. Hvordan mor og far da samarbeider for å ivareta dette blir da preget av den kraften fra strukturen ned på individnivå.

Disse fedrenes opplevelser av likestilling kan understøttes av saksbehandler Xs syn på likestilling:

«Jeg har jobbet i barneverntjenesten i 20 år nå så jeg har egentlig tenkt at fedre har vært undervurdert ressurs og det henger sammen med at man tradisjonelt har sett på mødre som den som er den viktigste for barna...»

Her viser saksbehandleren til et tradisjonelt syn som sitter igjen hos mange, til tross for nye lover og rettigheter, så har tradisjoner, såkalte verdier gått i arv, og som man sier så er «vaner vonde å vende». Hvor dypt dette tradisjonelle synet sitter ble også vist i kapittel 3.4 om maskulinitet. Det kan vises helt tilbake til Aristoteles for å se hvor langt tilbake i historien dette synet sitter. Som nevnt i dette kapitlet vil det da være nødvendig å bryte ned dette synet for å kunne oppnå likestilling. Dette krever at familier finner nye måter å organisere familielivet sitt på.

Det handler ikke om lovendringer, men er et spørsmål om holdning og syn hos mennesker. Her kommer de gamle kjønns mønstrene til uttrykk også hos saksbehandleren. Nettopp fordi

man ser på mor som den som skal ha ansvar for barna. Som vist i forrige kapittel henger dette sammen med den tiden da far var ute i arbeid og mor var hjemme og hadde alt ansvar for barneoppdragelsen. Dette kan også knyttes til at det er forventninger over lang tid til mor som skal ha hovedrollen i barneoppdragelsen, og som vist tidligere blir disse forventningene til en norm. Dette kan føre til en rollekonflikt, hva er forventninger til en morsrolle som er i endring? Nå som mor ikke lengre er alene sett på hoved omsorgsperson men er likeverdig med far? Denne endringen beskrives også av X:

«...men det er jo litt i endring. Jeg syns barneverntjenesten har blitt bedre på å se på pappa mer likestilt de siste 5-6 årene. Jeg har hatt mange saker hvor far er god, hvis ikke bedre enn mor så jeg tenker det er helt avhengig fra sak til sak. Men i utgangspunktet så har far akkurat samme forutsetning som mor hvis han på en måte får den første gode tilknytningen som mor har, hvis han har mye kontakt med de, tar seg av trøst og kos som mor gjør de første måneder og årene så tror jeg egentlig at tilknytningen kan bli helt lik, så i utgangspunktet kan det være like bra. Min erfaring er at far ofte har innmari gode ressurser, og hvis han får lov å komme på banen viser han seg ikke noe dårligere enn mor.»

Saksbehandler (X) synes å være bevisst på at man i utgangspunktet skal se på hva som er det beste for barnet, uansett om man er mor eller far. X viser til tilknytning som det sentrale i en sak. Fra et tidligere vist historisk perspektiv ser man her altså hvor viktig det er at far er med på fødsel og den første tiden etter fødselen for å få en god tilknytning til barnet. Som man så fra dette historiske perspektivet så har ikke far alltid fått denne muligheten. Her kan man heller ikke se fars handling for seg selv, for det er mulig at fedre hadde et ønske om å være med under fødsel, men var fratatt denne muligheten. Dette handler igjen strukturen rundt, det er det institusjonelle som bestemmer. Slik blir far dårligere stilt sammenlignet med mor til å få muligheten å være en likeverdig omsorgsperson. For som X nevner her er jo den tiden som er avgjørende for tilknytningen.

Ved å si at far har samme forutsetning som mor, ser saksbehandleren bort fra det biologiske perspektivet, som mener at mor er best egnet til å være omsorgsperson basert på biologiske fakta. Som nevnt tidligere gjennom oppgaven så kan man se på farskap som konstruert. Det vil si at farskapet får den definisjonen og innholdet som vi tilegner den å ha. Som vist i kapittel 3.4 så har far gjennom store deler av historien blitt sett på som en støttespiller til mor

og ikke en viktig omsorgsperson med egen relasjon til barnet. Det er denne definisjonen man ved hjelp av likestilling prøver å gå bort fra.

I dag ligger det en større forventning til farsrollen, at far skal være mer delaktig. På samme måte som nevnt med morsrollen er også farsrollen i endring, det er større krav til fars tilstedeværelse. Dette igjen kan skape rollekonflikt, hvor mye skal faren være delaktig i barneoppdragelsen? Hva er forventningene til en far slik at han blir sett på som likeverdig som en mor? Man kan tenke seg da at denne prosessen med å være likestilte foreldre starter i hjemmet. Sånn som mor og far velger innenfor de rammene gitt av staten å organisere familielivet sitt på.

X uttrykker likevel til at det burde bli mer forskning rundt likestilling, selv om man har blitt bedre på å bevisstgjøre likestilling mellom mødre og fedre:

«Jeg tror ikke det har vært noe konkret forskning på det de siste årene men jeg tror de siste 5-6 årene har det vært veldig i endring og man har dratt fram far som en mer likestilt ressurs.»

Selv om X mener at man har dratt fram far som en likestilt ressurs, motsier X seg selv senere i intervjuet:

«Når jeg tenker tilbake til alle saker jeg har vært i selv, og alle saker jeg har sett, så når det er valget mellom 2 onder så tror, hvis det ikke er kjempe ulikheter i hvor dårlig det er så tror jeg man går for mor ja. Og det handler om det grunnleggende i oss, den kulturen vi er oppvokst i at den baserer seg på et gammelt kjønnsmonster om at kvinner er sånn og menn er sånn og det er kvinner som gir omsorg. Jeg kan ikke komme på en annen rasjonell forklaring på hvorfor vi eller ville velge mor.»

Dette er et interessant punkt i intervjuet hvor saksbehandleren snur på det som tidligere ble sagt om at det er en endring og far er likestilt. Her sier X likevel at det ikke er slik at det er blitt mer likestilling de siste 5-6 årene. Hva er så riktig? Jeg oppfatter dette som at i starten av intervjuet begynte X å snakke veldig generelt, men når da samtalen kom inn på mer konkret hvordan det fungerer i praksis, da X begynte å tenke over dette og utdype det, oppdager X at det egentlig ikke er slik at far er likestilt når X tenkte på konkrete saker. X gir med andre ord

inntrykk av at holdningen, normen, er at far og mor skal likestilles, men når det er konflikt vinner mor frem i praksis. Ideal og praksis stemmer altså ikke over ens.

Eksempelet bekreftet tankegangen om at tradisjoner er med på å bremse opp lovendringers endring av holdninger og praksis hos folk, der holdninger endres før praksis. Problemet er ikke likestilling i seg selv, men hvordan folk assosierer begrepet likestilling med tanke på deres tradisjoner, levesett og syn på kjønn når idealet skal leves ut. Det er dette Garsjø (2011) beskriver som sosialisering, vi tenker ikke over at vi diskriminerer.

Saksbehandleren nevner også at det ikke er noen rutiner for å ivareta loven om likestilling.

«Nei, men hvis man begynner å snakke om det så kommer man sikkert fram til noen uformelle regler, men det er ikke noe konkret sånn gjør vi for å ivareta det. Det er vel mest uskrevet.»

Saksbehandleren kunne ikke gi et eksempel på de uformelle reglene. Gjennom intervjuet nevner X ofte at det er opp til hver enkel saksbehandler om og hvor mye man inkluderer far i saksgangen. Og slik ser det ut til å være også med ivaretagelsen av likestillingsloven. Det er altså ikke snakk om likestillingsloven blir ivaretatt men mer om kvaliteten og graden av den. Som kapitlet om sosialisering viste vokser man opp med et bestemt tankesett og man tilegner seg samfunnets verdier og normer. Uten at det er noen konkrete rutiner eller kvalitetssikring betyr det at man kan bruke eget skjønn for å tolke loven? Som nevnt tidligere i oppgaven under sosialisering så vokser man selv opp i et hjem hvor man ser hvordan mor og far fordeler oppgavene og hvor mye faren var aktiv i oppdragelsen. Disse verdiene tar man da med seg videre i livet, og ubevisst styrer valgene man tar.

Kort oppsummert slik det kommer fram i beskrivelsene til fedrene så samsvarer ikke deres opplevelser med lovens definisjon av likestilling, da alle beskriver situasjoner hvor mor tilsynelatende blir prioritert som omsorgsperson framfor far. Selv om alle ønsker like rettigheter som mor så opplever de en forskjellsbehandling basert på kjønn. Hva dette kan handle om skal neste temaet få fram.

5.2.Kjønn

I 2015 var det 21% av fedre som hadde samvær med barna sine mindre enn en gang i måneden. Samme året så var det 90% av barn som ikke hadde delt bosted, som bodde hos mor. Det var kun 25% som hadde delt bosted. « Fedre fikk oftere tildelt omsorg i 1984, enn i 2011. Utviklingen går altså i retning av at barna oftere får fast bosted hos mor» (Pettersen, 2017, s.18). Europarådet har utarbeidet en forskningsrapport basert på Europarådets konvensjon om gjennomføring av barns rettigheter og konvensjonen om samvær med barn, som viste at «lovgivning, praksis og stereotyper knyttet til kjønnsroller, i mange tilfeller gjør det vanskelig for fedre å ha regelmessig kontakt med sine barn etter samlivsbrudd» (Pettersen, 2017, s. 30).

Temaet om kjønn får fram fedrenes konkrete opplevelser og hvordan de opplevde å bli møtt som en likeverdig omsorgsperson, etterfulgt med deres merkelapp som mann.

Far B oppsummerer sin opplevelse slik:

«Den følelsen jeg satt igjen hos alle instanser var ikke så farlig om mor har problemer, men hvis jeg har problemer så må de undersøke nøye. Alle plasser der de kunne hente positive ting om meg det lot de være å hente, men hvis det var noe positivt om mor å hente så reiste de dit. Jeg forklarte også diagnosen til mor til barnevernet men den la de bare vekk, og sakkyndig fikk den heller ikke utlevert.»

Denne faren opplevde med andre ord å bli tilsidesatt til fordel for moren i saken. Noe som igjen bekrefter tankegangen om den sterke tradisjonelle mor- og farsrollen, der mor tilsynelatende er den «sannferdige» omsorgspersonen. I følge far har mor en lang historie med dokumentert psykisk sykdom, som ikke ble tatt med i vurderinger av barnevernet. Dette funnet bekrefter også tidligere forskning hvor også Storhaug (2015) har konkludert med at selv om mor har psykiske problemer så er barnevernet villig til å hjelpe mor med problemene istedenfor å vurdere far. Ett av Storhaugs (2015) funn var også at fedre ikke blir tatt seriøst når de ønsker å få omsorgen.

Far C fortalte om en lignende opplevelse som B

«Det føles ikke ut som saken er rettet mot barnet, men mot moren. De virker fryktelig opptatt av hva moren sin side av saken er. Det blir jo en slags systemsvikt når moren kan ta med barnet og gjøre hva hun vil til tross for hva som eventuelt har blitt avtalt.»

Far refererer her til at moren flyttet langt med barnet og ifølge far ikke leverer barnet til avtalte samvær. Det vises til en form for kjønnspekt hvor morens vilje virker til å legges mer vekt på enn farens. Dette kan også ses på som positive eller negative sanksjoner som er knyttet til rollene. Far får her en negativ sanksjon i form av å ikke se barnet sitt, mens mor blir belønnet i form av at hun ikke trenger å overholde avtalen.

Han forteller videre at:

«de gir jo mor mulighet til å uttale seg som gir henne rom til å manipulere saken i hennes favør. De ringer meg ikke engang for å få mine uttalelser. De gjorde beslutninger på kun noen timer og du skal være litt av en menneskekjenner for å kunne gjøre det med kvalitetssikkerhet.»

Faren oppfatter det slik at saksbehandler kan ha dratt en konklusjon basert på et gammeldags syn om at moren er den beste omsorgsgiver rett og slett fordi hun er mor. Avgjørelser blir tatt uten at faren for mulighet å uttale seg. Det som også er interessant å merke seg her er at slike avgjørelser blir tatt kun på noen få timers samtale og kun med mor. C nevner her også kvalitetssikring, som kan knyttes til det saksbehandleren sa om at det ikke er noen rutiner for å ivareta loven og da er det opp til hver enkel saksbehandler hvordan man vurderer. For å konkretisere dette nevner han et eksempel:

«Barnevernet mener ungen er overvektig, og det vet jeg jo og har prøvd å ta opp med mor i lang tid nå. Jeg vet mor har dårlig kosthold. Når jeg sitter med denne kunnskapen om mor og barnevernet da skriver at mor er opptatt av ernæring så gir det et inntrykk om at min side av saken er irrelevant. De informerte meg om at de skulle ha møte med barnet også deretter ha en samtale med meg. Det som skjedde var at de tok samtalen men barnet og mor dagen før og da jeg ringte for å spørre hva som ble til av møtet så sier de at møtet var i går og at de ikke hadde noe behov for å prate med meg. Det er vanskelig å forstå hva de mener i saken. De sier både at jeg er en god og dårlig omsorgsperson i samme skriv. De skriver at jeg bare tenker på meg selv og 4 linjer under skriver de at det er ikke noe problem at barnet skal være sammen

med far for jeg er en kjærlig far. De spør meg ikke om hva jeg tenker om disse beskyldningene.»

Her kan man se egenrefleksjon hos C som ikke legger skjul på at barnevernet skrev at han kun tenker på seg selv. Basert på det far forteller hva som står skrevet om han virker det som det er en ambivalens der om hvorvidt han er en god omsorgsperson. Dette kan ses i sammenheng med at man har visse forventinger til hvordan en far skal være, som igjen er knyttet til sosialiseringen. Dette kan føre til en rollekonflikt, da ut i fra sine egne verdier har man visse forventinger hvordan en far skal være og det viser seg i praksis at det er annerledes enn man har tenkt seg. Som ifølge Garsjø (2011) da handler om men konflikt mellom idealer og realitet. Med andre ord så blir idealet om likestilling igjen problematisk i praksis.

C fortsetter med å nevne barnet i saken, om hvorvidt barnet blir hørt i saken:

«Jeg har kjempet hele livet mitt på grunn av feilaktig syn på farsrollen. Flere instanser som er relatert er gjennomgående i ryggen til mor og det virker ikke som de har like stor interesse av far eller barn sin mening om saken..»

Faren forteller videre at siden moren flyttet med barnet ble hun pålagt å bringe barnet til faren, men gjorde ikke det, og som følge av dette tok faren dette videre til retten:

«Det er ingen kvalitetssikring at dette skjer i praksis. Jeg føler at jeg blir dømt av dem at jeg tok det til retten, men hva annet skal jeg gjøre. Hun flytta jo fordi hun hadde problemer, ikke ungen. Ungene vet jo alt om saken. Men jeg har et brev her, jeg skal lese for deg hvor det står at hun ikke får lov til å involvere ungene i det økonomiske som kan oppstå i forbindelse med en sak.»

I en annen sammenheng men som også kan relateres til dette temaet sier far:

«Jeg tenker jo for eksempel en sykepleier eller andre jobber hvor man gjør feil så kan man jo bli fratatt jobben, men i barnevernet så fungerer det ikke sånn. Det er jo skremmende, ungene er jo det svakeste vi har og så kan man holde på sånn uten at det får konsekvenser.»

Slik som det fremstår her blir ungene utsatt for en dragkamp mellom mor og far, som blir opprettholdt av barnevernet nettopp fordi de ikke følger opp rettighetene til far. Man kan tenke seg at dette kan være en stor påkjenning for ungene å stå midt i en slik konflikt. Igjen blir likestilling problematisk på grunn av kjønnsdiskrimineringen av far. Det nevnes også et interessant spørsmål her, hvor går grensen for hvilke feil man kan gjøre i barnevernet for å få sparken? Slike spørsmål hører gjerne til en gråsoner, for det finnes imidlertid intet svar på hva som er rett og galt. Med dette sagt gir det likevel ikke en rett til å se bort fra fars rettigheter i en sak, noe som burde problematiseres i dette tilfellet.

Far A beskriver også en lignende historie.

«Det blir gjort forskjell om man er far eller mor. Det er jo ikke likestilt når det gjelder menn og kvinner, kvinner sitter med alle esser og hele kortstokken. Barnevernet inviterte jo henne å komme med innspill. Først var alt skriftlig, nå er ingenting skriftlig. Det foregår sånn at man på en måte sier ifra at nå er du i synet så hvis du tilpasser deg så går dette bra. Bekymringsmelding går på at barnet har åpnet seg, gått til læreren. Så det er skolen som har sendt bekymringsmelding. Men det aksepteres ikke, da er det jeg som manipulerer. Vedtak i barnevernet nå, at mor skulle ha samtaler og veiledning, det holdt 2 ganger så var det ferdig.»

Bekymringsmeldingen nevnt her gjaldt altså en bekymring om mors omsorgsevne, men det ble altså bestemt at det var manipulasjon fra fars side. Dette stiller igjen et gråsonespørsmål, på hvilket grunnlag ble det bestemt at det var manipulasjon fra farens side? Kan avgjørelsen ha vært påvirket av tradisjonelle verdier og oppfatninger om at mor er den ærlige, den omsorgsfulle som er offeret i saken? Som faren sier selv «*man tror jo ikke det aller verste om omsorgspersoner*». Men det ser ut til å kun gjelde mor, kun mor blir sett på som omsorgsperson i denne sammenhengen. Som forskningen av Backe- Hansen (2001) viser så blir fedre ofte framstilt som vanskelige å ha med å gjøre, lite kommunikative og irrelevante i barnas liv. Dette stigmatiserende bildet av fedre kan man tenke seg bidrar til at man lettere tror på mor og ikke involverer far i like stor grad i saken. Det som er problematisk når man objektiviserer fedre på denne måten er at det påvirker praksisen uten å reflektere over den. Dette utdypes videre senere i analysen om informasjon.

Dette er også et funn som bekrefter tidligere forskning. Selv om mor har problemer så kan det virke som barnevernet her er mer villig til å hjelpe mor, det er ikke stilt like strenge krav til mor som omsorgsperson som til far. Mor får her fortrinnet for det ser ut som barnevernet støtter moren, og ber henne tilpasse seg for hun blir undersøkt, og så går det bra.

Far D valgte å ikke gå gjennom rettssystemet og begrunnet det slik:

«Jeg gikk ikke til rettslig skritt fordi, det med rettslig konflikt for ungen, det er det verste ungen kan kjenne på er jo konflikt, og spesielt lojalitetskonflikt. De feier vekk all min erfaring i 19 år som jeg har kjent mor. Mor har klart til å få det til å bli ett hjem på papiret og da får hun mer penger og støtte. Ferier, barnebidrag og alt relatert går til mor og jeg føler meg svindlet både økonomisk og emosjonelt. Jeg har blitt demonisert. Hun bryter jo alt av lovverk. Barnevernet responderer med det var da, nå må vi se på situasjonen nå. Her og nå er jo basert på de valgene mor har tatt. Siden mor har omsorgsansvar så trumfer det. Det virker ikke rettferdig for meg. Ville det vært motsatt så ville jeg hjulpet til for det er jo viktig.»

Denne opplevelsen som faren hadde her virker ganske lik opplevelsen til far C, den ene forskjellen var at D tok hensyn til barna og lot være å gå til retten for å skåne dem for alt ubehaget ved en konflikt. Denne faren uttrykker frustrasjon over å ikke bli hørt av barnevernet, også han ble skjøvet til side til fordel for moren. Den tydelige motløsheten og frustrasjonen kommer til uttrykk også når D ureflektert sier at hun bryter alt av lovverk. Det kan være at barnevernet tenkte mor nå kan ta bedre valg enn før, men det betyr likevel ikke at far blir en dårligere far av den grunn. Kan det ha noe med det saksbehandler X sa i kapittel 3.1, at dersom man må velge mellom to onder blir det oftest moren som blir valgt. Hvorfor er det slik? På grunn av det tradisjonelle synet på mor- og farsrollen? Han viser også selvrefleksjon når han sier at ville situasjonen vært omvendt så ville han hjulpet mor. Han forstår at både mor og far er viktige personer i barnas liv. Her ser man et eksempel til på negative sanksjoner faren får og mor positive sanksjoner i form av økonomisk fordel. D fortsetter:

«Spør, meg, innkall meg til et møte, nei vi jobber ikke sånn. Ville det vært mor som ville stått i noe lignende så ville det vært løst på 5 minutter. Men en far må kjempe og når ikke inn. Det er nesten som jeg må si hallo jeg er pappa, det er nesten som de ikke tror på det heller.»

Far viste initiativ og ønsket å komme på banen, men ble avvist. Han påpekte også at han ble forskjellsbehandlet og trodde at en mor ikke ville blitt behandlet på samme måten. Dette funnet samsvarer også med tidligere forskning, hvor Backe-Hansen (2001) og Sagatuns (2011) har konkludert med at det er kun mor som er i fokus og betydningen av far er nesten usynlig. Også Storhaug (2015) har kommet fram til at fedre ofte ikke blir tatt seriøst, som det kan se ut til å være i dette tilfelle.

Fedrenes opplevelser av å bli diskriminert kan også støttes av saksbehandleren X`s erfaringer om hvordan fedre blir forskjellsbehandlet.

«Hvis en far ønsker omsorgen så henviste vi han til barneretten for å fremme sak gjennom tingretten, istedenfor å fremme sak gjennom fylkesnemnda. Og det gjør man veldig ofte. Mens hvis mor som på en måte vil ha det så tar man omsorgen fra far i fylkesnemnda. Det er kanskje forskjell det altså. Man tillegger far større ansvar mens mor får mer dra hjelp gjennom fylkesnemnda.»

Dette er et interessant funn da det viser til en konkret praksis som diskriminerer fedre basert på kun kjønn. Man kan derfor tenke seg at denne praksisen er basert på et syn om tradisjonelle kjønnsmonster. X begrunner denne praksisen med:

«Jeg tror ofte at mødre som er i barneverntjenesten har veldig stor balast, mye problemer for alenemødre som bor alene med barna er mer belasta og det er de barna som har hovedvekten av hjelpetiltak i barnevernet. Det er en stor gruppe. Så at fedrene deres er ofte bedre fungerende enn mødre, veldig ofte har de fedrene et bedre utgangspunkt enn mødre for de er belasta med økonomi, boforhold, ensomhet, det å være alene om et barn, det er mange ting som gjør at mødrene stiller dårligere enn ressurssterke fedre som på en måte kommer hardt på banen og krever sitt. Man har tenkt at hvis mor er problematisk så er det far også. Mens nå tenker man at hvis mor er problematisk trenger ikke far å være det og han kan være en ressurs. Men så tror jeg og at det varierer veldig. Som i Oslo der det skjer mye i forhold til småsteder, det er avhengig av kultur og nærhet til den nye kunnskapen. Jeg tror du ville fått forskjellig svar fra barneverntjenester i byen og utenfor.»

Saksbehandleren sier altså at mor tar mye plass i en sak. Det burde likevel ikke bety at det ikke er plass for faren, som ifølge X ofte er bedre fungerende enn mor. Det gir enda større grunn til å involvere faren dersom han kan bidra positivt. Det at X mener det er forskjeller i

barneverntjenester i større byer og utenfor, kan se ut til å ha sammenheng med opplevelsene til fedre som i begynnelsen av dette kapittelet ble nevnt er fra forskjellige steder i landet. Dette kan relateres til Storhaugs (2015) forskning som sier at en av grunnene hvorfor fedre ikke blir involvert er at det ville vært for ressurskrevende. Noe som støttes her av saksbehandleren, da mor tar så mye plass i en sak at man ikke har ressurser til å inkludere og undersøke hvordan faren er.

Fedrene opplevde at de ikke blir hørt og at deres meninger ikke er like viktige som mor sine. Alle har til felles at de opplever at mor har en viss fordel basert kun på det faktum at hun er mor. De sitter igjen med en følelse at det er mindre forventninger til mor som omsorgsperson enn fedrene. Neste tema kan utdype dette, og belyse om dette har noe med lovverket barnevernet utfører sin praksis etter å gjøre.

5.3 Lovendringene

Det kommer stadig inn nye lovendringer for å styrke fars rettigheter. En slik lovendring ble lagt frem i 2017: «Lovendringene skulle styrke fars rolle og mulighet til å gi omsorg for sine barn i de tilfeller der han aldri har bodd sammen med barnets mor. Regjeringen ville likestille foreldre som omsorgspersoner, med samme rettigheter, til barnets beste. Statsråd Horne ville gi foreldrene felles foreldreansvar, også for foreldre som ikke har bodd sammen» (Pettersen, 2017, s16).

I dette temaet blir det undersøkt om fedre opplever at lovendringene hjelper å likestille fedre i praksis.

Far B mener at lovverket ikke bidrar til endring

« for at likestilling skal bli bedre i barnevernet i forhold til mann og kvinne så handler det om holdningsendring hos de ansatte for lovverket er jo allerede tydelig på dette med informasjon og informasjonsflyt.»

På spørsmålet om han tenker at lovendringene bidrar til en holdningsendring svarer han

« Nei, jeg tror ikke det. Jeg tror det er en holdningsendring som må til, ikke lovendring.»

Dette kan understøttes av det som kom fram i kapittel 3.2, at det er verdier som går i arv, og som B påpekte her er det nødvendig med en holdningsendring for å endre på det. Dette handler altså om å endre på det man har blitt sosialisert til. Det kan virke som om de politiske føringene ikke når ut i praksis. Kapittelet om maskulinitet viste hvor langt tilbake i historien disse verdiene går. Da kan man tenke seg at det også tar tid å endre på denne gammeldagse tankemåten som har vært en del av familielivet i mange generasjoner. I begynnelsen av oppgaven i kapittel 3.1 ble det stilt et spørsmål om store endringer av idealet klarer å nå ut i praksis. Dette henger sammen med det som i samme kapittelet ble nevnt hos Storhaug (2015), hvor hun kaller det for spenningsforhold mellom ideologi og praksis. Situasjonen til B kan minne om dette. Forblir her ideologien om likestilling mellom mor og far kun en ideologi som er i endring, ved at fedre for eksempel for flere rettigheter, og som ikke rekker i samme tempoet å nå ut i praksis?

Far C opplever heller ikke at lovendringene hjelper han å bli likestilt

«Det virker som det er en konflikt i systemet på teori og praksis. Som den endringen ved flytting fra 6 uker til 3 måneder. Likevel så får man ikke opp saken sin i løpet av 3 måneder, så det burde jo ikke være lov før saken har vært opp. Det burde jo informeres om disse lovendringene. Jeg må få inn advokat bare for å finne ut mine rettigheter som far. Brukt store summer penger på advokat og da tenker jeg alle de fedre som ikke har mulighet til å skaffe advokat hvordan skal det gå med dem?»

Hans inntrykk er at:

«barnevernet og andre instanser er kanskje utdatert på de nye lovendringene. Det er kanskje lurt å få inn nye folk snart som kan ha et fersk og oppdatert perspektiv. Når det er så liten respons på far så virker det som at det er et preg av den «gamle» skolen i barnevernet hvor mor er med barn og far ute og jobber.»

C viser her til en opplevelse av at barnevernet er preget av gammeldagse kjønns mønstre. Som det kom fram i kapittel 3.3 om gamle kjønns mønstre samsvarer det med beskrivelsen til far C. Mor ble sett på hoved omsorgspersonen og far var ikke delaktig i barneoppdragelsen. Dette funnet er det samme som også Storhaug (2015) har funnet gjennom sin forskning. Hun oppsummerte det slik at barnevernet ser på foreldrene ut i fra et tradisjonelt syn og *henger fast i kulturelle stereotyper om kjønn*. Her kan man også se at C selv sier at det er en konflikt mellom teori og praksis. Dette kan igjen som hos far B minne om det spenningsforholdet mellom ideologi og praksis, som nevnt ovenfor. Kan dette også handle om det som kom fram i kapittelet 3.2 om kompetanseforskjeller i landet? Som saksbehandleren X påpekte så kan småsteder ha mindre tilgang til ny kunnskap.

Far A mener det handler mer om hva som foregår i rettssakene

«Det som skjer i en rettsak ingen får innsikt i det, for at det skal være beskyttende for barna, men det er jo ikke beskyttende når det ikke er noen som får innsikt. Og gå ut i media, det skader barna, det kan man heller ikke gjøre. Innen barnevernet tror jeg det er veldig stor forskjell på kompetanse, hvilket kontor det er. For eksempel sosionomer som kommer ferske, de er sikkert flinke, men de har ikke nok kunnskap eller erfaring for å ta sånne viktige avgjørelser om barnefordeling og hva som er skadelig. Dette er utrolig vanskelig, å få innsikt i personer som prøver å skjule ting. Jeg tror det går mer på utdanning og erfaring, hvor godt opplært de er i en sånn situasjon.»

A sitter med samme opplevelse som far C og som saksbehandleren, at det er store forskjeller i kompetansen. A utdypet at dette kan også ha noe med erfaring å gjøre. Dette ligner også på historien til far C i forrige kapittelet hvor han opplever at avgjørelser blir tatt på kun noen få timer, og som han sier «skal man være litt av en menneskekjenner» for å kunne gjøre en vurdering på så kort tid. Dette kan relateres her til det A sier som hvor vanskelig det er å få

innblikk i familiesituasjon, og på noen få timer kommer det ikke fram om det er noe personen skjuler, og da spesielt når man kun har den ene siden av saken. I kapittel 3.1 ble det nevnt vedtak 494, hvor stortinget har bedt regjeringen om en gjennomgang av dommere for å undersøke hvor vidt fedre ikke når frem i rettssystemet. Dette kan derfor knyttes til det faren her sier at det også handler om hva som foregår i en rettssak.

Hos far D handler det om selve formuleringen av lovene:

«Jeg får inntrykk av at barnevernet jobber instinktivt istedenfor å ha fokus på lovverket og faglig utredning. Det tviler jeg på så lenge det finnes sånne formuleringer som så lenge det ikke skader barnet så blir det brukt for alt det er verdt og det slår i hjel alt det andre. Så det må være helt tydelig. Jeg er helt enig at det ikke skal gå ut over barnet.»

D mener har altså at formuleringen i lovene åpner for forskjellige tolkninger av loven. Det betyr at man da kan bruke den loven ved å si at far er skadelig for barnet, og dermed mister far retten for å bli ivaretatt etter en slik lov. Som også vist tidligere i analysen så sa saksbehandleren at det ikke finnes en rutine for å ivareta loven om likestilling og dermed er det opp til hver enkel saksbehandler sin tolkning og vurdering om og hvordan den blir ivaretatt. Far sier her at barnevernet jobber instinktivt. Å handle instinktivt vil si at man gjør det ubevisst og kanskje ikke vet helt hvorfor. Dette kan også ses på som sosialisering, da man tilegner seg noen verdier som da ofte er ubevisst og styrer våre valg. Man kan da ut i fra det også far sier her, si at lovverket er motsetningen til instinktiv handling. Lovverket bidra til å hindre å ta instinktive avgjørelser.

I motsetning til fedrene så mener Saksbehandler X at de positive endringene har noe med lovendringene å gjøre.:

«Jeg tror absolutt at det kan ha noe med de politiske føringene å gjøre og det har vært mye opp for diskusjon og i media, mye saker i media med pappa som har blitt forbigått. Mye debatt over lengre tid og det har gjort at de har krevd sin rett og i tillegg er det forskjellige pappagrupper som mobiliserer pappas rett som er grupper som blir også tatt med på høring for eksempel hvis det er ja. Det er mye media og fokus politisk som gjør at man har blitt mer oppmerksom på det.»

Likevel så sier saksbehandleren at det ikke er noe praksis i hvordan man implementerer disse lovendringene i arbeidet.

«Nei, det er veldig lite snakka om. Det er kanskje sånn at det er opp til hver enkel saksbehandler, om hvordan man vurderer. Jeg tror jeg aldri har opplevd at man har snakka om det med å likestille mor og far, det er et sjeldent tema. Altså, de føringene som er interessante for barnevernstjenesten er de som har mest med endringene i, det har egentlig at det blir underordnet i forhold til alle de andre kravene som stilles. Så jeg har egentlig aldri følt at det er noe man har tatt hensyn til. Kanskje man har tatt hensyn til men ikke tatt opp som et tema. Det burde sikkert vært det.»

Saksbehandler gir på en indirekte måte støtte til det far D forteller om barnevernets instinktive arbeid, at det er forskjeller på hver enkelt saksbehandler. Alle har sine egne erfaringer og kunnskap. Her utdypet saksbehandleren det som ble sagt tidligere at det ikke er rutiner for å ivareta loven, med at det heller ikke blir drøftet som et tema på kontoret. Her ser man igjen også at det er opp til hver enkelt saksbehandler, som kan gjøre kvalitetssikringen problematisk. Det som skjer på et samfunnsnivå skjer altså ikke nødvendigvis alltid på et individnivå. Endringene på et samfunnsnivå når ikke ut i praksis.

5. 4 Informasjon

Dette temaet skal få fram om fedre opplevde at de ble involvert og fikk innsyn i saken. Alle 4 informanter har foreldreansvar og derfor blir det først presentert lover til temaet. Relevansen til disse lovene kommer fram i presentasjonen og analysen som etterfølger. Men loven er ikke entydig på hvordan avgjørelser skal fattes. Paragraf 30 likestiller mor og far, mens paragraf 37 favoriserer den forelder som barnet bor fast sammen med. Jeg har ikke funnet noe forskning som har undersøkt hvilken av disse to paragrafene som brukes i avgjørelser. I min sammenheng er dette viktig fordi paragraf 30 ikke blir fulgt ifølge fedrene.

§ 30. *Innhaldet i foreldreansvaret.*

«Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som §§ 31 til 33 set. Har foreldra sams foreldreansvar, skal dei ta avgjerdene saman. Foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov» (Barnelova, 1981).

Ut i fra loven har foreldrene med foreldreansvar både rett og plikt til å ha en stemme i avgjørelsene rundt barnet. Selv om fedre ikke har den daglige omsorgen så har de fortsatt delt foreldreansvar sammen med mor og har derfor rett på å ta del i avgjørelser rundt barnet i samarbeid med mor.

Derimot kan denne neste loven tolkes som det motsatte:

§ 37. *Avgjerder som kan takast av den som barnet bur fast saman med.*

Har foreldra sams foreldreansvar, men barnet bur fast saman med berre den eine, kan den andre ikkje setje seg mot at den barnet bur saman med, tek avgjerder som gjeld vesentlege sider av omsuta for barnet, m.a. spørsmålet om barnet skal vere i barnehage, kor i landet barnet skal bu og andre større avgjerder om dagleglivet. (barnelova, **ÅRSTALL**)

Ut i fra denne loven er det den som har bosted som kan ta avgjørelser på vegne av barna. I loven ovenfor blir det ikke spesifisert om hvem barnet bor hos. Åpner disse lovene for skjønn? Siden det statistisk sett er oftest mødre som får hovedomsorgen, gjør denne loven det vanskelig å likestille fedre?

Rett til innsyn blir omhandlet i forvaltningsloven § 17 (*forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt*):

«Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Det skal påse at mindreårige parter har fått mulighet til å gi uttrykk for sitt syn, i den grad de er i stand til å danne seg egne synspunkter på det saken gjelder. De mindreåriges syn skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet.

Dersom det under saksforberedelsen mottar opplysninger om en part eller den virksomhet han driver eller planlegger, og parten etter §§ 18 til 19 har rett til å gjøre seg kjent med disse opplysninger, skal de forelegges ham til uttalelse. Dette gjelder likevel ikke når

- a) opplysningene bekreftes av framstilling som parten selv har gitt eller kontrollert i anledning av saken eller parten ikke har kjent oppholdssted,
- b) rask avgjørelse i saken er påkrevd av hensyn til andre parter eller offentlige interesser, opplysningene ikke har avgjørende betydning for vedtaket eller underretning av andre.
- c) grunner er unødvendig eller uhensiktsmessig ut fra hensynet til parten selv, for eksempel fordi han vil bli gjort kjent med opplysningene ved melding om vedtaket.

Partene bør også for øvrig gjøres kjent med opplysninger av vesentlig betydning som det må forutsettes at de har grunnlag og interesse for å uttale seg om, og som parten etter §§ 18 til 19 har rett til å gjøre seg kjent med. Ved avveiningen skal legges vekt på om rask avgjørelse er ønskelig og om hensynet til parten er tilstrekkelig varetatt på annen måte, for eksempel ved at han er gjort kjent med retten etter §§ 18 til 19 til å se sakens dokumenter» (Forvaltningsloven, 1967).

Ut i fra denne loven skal parten få mulighet til å uttale seg. Loven nevner også noen unntak når det ikke foreligger opplysningsplikt til parten. Hva man har rett å få innsyn i blir definert av forvaltningsloven § 18 (*partenes adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter*):

«En part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, for så vidt ikke annet følger av reglene i §§ 18 til 19. Dersom en mindreårig er part i saken og blir representert av verge, gjelder dette også den mindreårige selv. Retten til innsyn gjelder også etter at det er truffet vedtak i saken. En mindreårig under 15 år skal ikke gjøres kjent med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt. Når det er adgang til å gjøre unntak fra innsyn, skal forvaltningsorganet likevel vurdere å gi helt eller delvis innsyn. Innsyn bør gis dersom hensynet til parten veier tyngre enn behovet for unntak» (Forvaltningsloven, ÅRSTALL)

Det betyr at dersom far er part i saken kan ikke barneverntjenesten nekte han innsyn. Selv om loven stiller med noen unntak av dokumenter som ikke faller under rett på innsyn så sier loven § 18 c. (*innsyn i faktiske opplysninger mv.*) :

«Selv om dokumentet eller deler av det er unntatt etter reglene i §§ 18 a og 18 b, har parten rett til å gjøre seg kjent med de deler av det som inneholder faktiske opplysninger eller sammendrag eller annen bearbeidelse av faktum. Dette gjelder likevel ikke faktiske opplysninger uten betydning for avgjørelsen og heller ikke når opplysningene eller bearbeidelsen finnes i et annet dokument som parten har tilgang til» (Forvaltningsloven, 1967).

«Foreldre som har foreldreansvar, har rett til opplysningar om barnet når dei bed om det. Har den eine av foreldra foreldreansvaret aleine, skal denne gje den andre opplysningar om barnet når det blir bede om det. Den andre har også rett til å få opplysningar om barnet frå barnehage, skule, helse- og sosialvesen og politi, om ikkje teieplikta gjeld andsynes foreldra. Slike opplysningar kan nektast gjeve dersom det kan vere til skade for barnet.

Avslag på krav om opplysningar etter første stykket tredje punktum kan påklagast til fylkesmannen. Foreldre med foreldreansvar har tilsvarende klagerett. Reglane i forvaltningslova kapittel VI gjeld så langt dei høver, jamvel om avslaget er gjeve av private.

I særlege høve kan fylkesmannen avgjere at den som ikkje har foreldreansvaret, skal tape opplysningsretten etter paragrafen her»

Det finnes også et annet relevant dokument som ikke er en lov i seg selv, men en retningslinje, for når foreldrene skiller lag og er pålagt mekling. Veiledningsmaterialet som blir brukt i disse meklingene er utarbeidet av Foreningen for sakkyndige psykologer (FOSAP). Materialet omhandler samvær med barn 0-3 år. Ifølge FOSAP trenger barn under 3 år ro, stabilitet og trygghet. Basert på dette anbefaler de at barn under 3 år kun har 1 hoved omsorgsperson, ikke ha delt bosted og overnatting hos den andre forelderen som ikke har fast bosted, som da oftest er far. Flere internasjonale forskninger på dette området har imidlertid vist at blant annet at «delt omsorg fra barna er helt små, gir bedre emosjonell og atferdsmessig tilpasning, bedre selvfølelse, mindre depresjon og stress, (...), bedre tilpasning til foreldrenes skilsmisse, bedre kommunikasjon og relasjon til sine fedre...» (Pettersen,2017, s.31). Pettersen (2017) nevner i denne sammenheng også at forskningen innen tilknytningsteori ikke har funnet noen forskjeller på om barn føler seg trygge hos mor eller far basert på kjønn.

Far B opplevde at han ikke fikk innsyn i saken:

«Man har faktisk like mye rett til informasjon som samværsforeldre så lenge man har foreldreansvar så har lik rett på lik informasjon. Lovverket ligger jo der, man har jo krav.»

Dette kan man knytte til det B sa tidligere i intervjuet at han ble nektet innsyn

«...de har vedtatt innskrenket innsyn etter samtale med mor og mors familie. Mors familie som krevde at barnevernet holdt unna en del dokumenter».

Barnevernet sa de ikke kunne gi ut dokumentasjon på grunn av taushetsplikt og B valgte da å klage til fylkesmannen.

«Fylkesmannen sa at de opprettet tilsyn på det fordi de holdt dokumentene i 8 måneder før fylkesmannen blandet seg. Jeg fikk tilsendt dokumentene. De skrev i vedtaket at med den konflikten vi hadde som var så stor, men det ble ikke sagt noe i møtene som ikke var kjent eller ville vært til skade for meg å høre og som oftest så er jo dette som blir sagt av mor, ble allerede sagt i retten eller andre veier, så er det faktisk noen mødre som klarer å få vedtak på innskrenket innsyn i skolepapirer for eksempel fordi mor hevder dette ville vært for det beste.»

I følge B jobber mors familie i den samme barneverntjenesten som har saken. I følge far måtte saken bli flyttet til en annen kommune da mors familie blandet seg i saken, slik at saksbehandleren ikke kunne gjøre jobben sin. Her igjen så ble kun mor og hennes familie hørt uten at far fikk mulighet å uttale seg. Far nevnte her at barnevernets begrunnelse for å ikke gi ut informasjon til far var taushetsplikten. Dette funnet samsvarer også med tidligere forskning hvor Sandnes (2015) har funnet at barnevernsansatte er usikre på når de skal informere far. De var usikre på loven, når de har opplysningsplikt og når de har taushetsplikt. Ut i fra forvaltningsloven nevnt ovenfor, selv om man ikke har innsyn til alle dokumenter skal man fortsatt få noen opplysninger.

Far C har også blitt nektet innsikt i saken uten å ha fått en begrunnelse på det.

«Jeg har sendt 4 brev og fått inn advokat. Det er belastende for meg å måtte jobbe så hardt for å få ut info om saken. Jeg blir jo naturligvis mistenksom når de ikke utleverer informasjon jeg ber om eller gir meg informasjon om hvorfor jeg ikke kan få den. Dette har pågått i 6 måneder og jeg vet ikke hva som står i den saken i dag. Det virker jo nesten som de har noe å skjule.»

C har også opplevde problemer med å få ut informasjon:

«Jeg har jo foreldreansvar. Mor har byttet fastlege flere ganger og dette ser jo jeg. Når jeg da ber om journal om barnet så får jeg beskjed om at siden jeg ikke har omsorg for barnet så får jeg ikke se papirene på mine egne barn. Det samme skjedde på skolen, når jeg ba om generelle papirer om barnet så fikk jeg beskjed om at det er kun omsorgspersonen som har krav på dette til tross for at jeg har foreldreansvar. Så sier hun at hun ikke visste det (at far har krav på det [S.L.H]). Det er jo trasig å bli avvist når jeg vet jeg har rett på det. Så jeg fikk den til slutt. Det er jo rart at de ikke vet at jeg har krav på det.»

Dette kan ses i sammenheng med at jeg skrev tidligere at C mente at det burde informeres om lover. Dette funnet kan også knyttes til rolleteori. Her ligger det en forventning far har til å få informasjon om saken. For å bruke metaforen til Garsjø (2011) som sier at for å være med i spillet må alle spillerne være kjent med reglene. Det betyr i dette tilfelle altså at saksbehandleren og far spiller spillet med forskjellige regler, eller at far ikke er kjent med reglene og derfor har forventninger til spillet som ikke blir møtt. Dette kan føre til en rollekonflikt hvor far og saksbehandleren har forskjellig syn. Det er også mulig at saksbehandleren ikke har nok ressurser for å imøtekomme forventningene til far hvor mye han skal være involvert. Opplever man en slik rollekonflikt over tid kan det være irriterende og slitsomt, noe også far uttrykker her.

I motsetning til far B og far C så opplevde far A å få bra med informasjon.

«Jeg ba om å få et brev som hun har skrevet til barnevernet så fikk jeg en hel mappe, så tykk vet du, i en konvolutt. Så jeg føler at jeg fikk grei tilbakemelding. Men det tar tid. Det som er største bekymringen, er at menn ofte er bankerott, man må ha masse midler for å stå imot det der. Man har ikke noe valg hvis man ikke har x antall midler for å stå imot det der hele tida. Stadig vekk må du bare la mor få det akkurat som hun vil, fordi du ikke har penger for å gå i retten. Jeg fikk veldig god informasjon fra barnevernet det må jeg si.»

Ifølge han handler det om *«hvilket barnevernkontor, det er veldig individuelt. Lederen er sjefen og ansatte må følge lederen og gjøre sånn og sånn.»*

Far A opplevde det ikke som problematisk å få innsyn i saken. Han reflekterer dog rundt det og mener det er avhengig av hvilket barnevernkontor som har saken er avgjørende for hvor

mye innsyn og informasjon man får. Dette kan igjen ses i sammenheng med funnene i forrige kapitlet hvor det med ulik kompetanse i storby og småsteder kom fram. Det A antyder her at det er en kultur på barnevernkontorer hvor saksbehandlere følger lederen sine holdninger beskriver Garsjø (2011) innen rolleteori som Eichmann-effekten. Med andre ord vil det si at de ansatte følger lederen uten å stille seg kritisk til praksisen.

Far D uttrykker frustrasjon rundt det å ikke få en begrunnelse.

«Som omsorgsperson så har jeg jo visse rettigheter på å kunne se saken og komme med innspill, men det får jeg ikke. Når man ikke får noen papirer eller forklaringer på hvorfor jeg ikke kan være med barnet mitt så sitter man i en forferdelig avmaktssituasjon. De er lukket. De bruker taushetsplikt selv om de har opplysningsplikt. Når du er en omsorgspappa med foreldreansvar så har du andre rettigheter enn hvis jeg ville vært ut i der. Jeg står i avmakt og mor har makt, og barnet vårt står i avmakt. De skifter forklaring. Det er umulig å forholde seg til når du ikke engang får informasjon om hvorfor det er sånn.»

På samme måte som far B har også far D opplevd at han ikke får informasjon med begrunnelse i taushetsplikten. Som vist hos far B så kan dette handle om en usikkerhet rundt loven, når barneverntjenesten har informasjonspplikt og når taushetsplikt.

I følge saksbehandler X så blir ikke alltid kontaktet når man begynner en saksbehandling

«Nei, det tror jeg ikke, det tror jeg absolutt ikke. For det er opp til hver enkel saksbehandler om det gjøres og hvordan det gjøres og det er dessverre ikke noe rutine på det. I alle år har jeg ikke opplevd, sånn gjør vi eller sånn gjør vi. Det diskuterer man i enkeltsakene og så vurderer man hva som er hensiktsmessig i hver sak. Selv med lovendringen så har jeg ikke hørt at det har vært en diskusjon, eller debatt sånn skal vi gjøre. Det er registrert og så går man videre. Og det henger egentlig sammen med at det er høyt tempo, det er jo en viktig del av barnevernarbeidet men det er akkurat som andre føringer har forrang da har man kanskje ikke i den grad tid eller mulighet å drøfte det så godt som man skulle. Det er ikke viljen det går på, men hva skal man prioritere.»

Her ligger det en forventning om at saksbehandlere skal være effektive. Som vist i kapitlet om rolleteori så kan dette føre til en rollekonflikt, som går på at man ikke har nok ressurser for å imøtekomme klienter så mye som de har behov for.

Om saksbehandleren har opplysningsplikt overfor far eller taushetsplikt svarer X:

«Ja, og det har man egentlig praktisert i årevis, informere den andre men det har nok ikke vært praktisert i alle saker, det er litt avhengig av den enkelte saksbehandler tror jeg. Og det og har sammenheng med at man ser på far som en ressurs eller ikke ressurs fordi han er i et nettverk som kanskje er belasta. Og derfor har man kanskje tatt en telefon til far men ikke gått videre med det mens det at man aktivt får en plikt til å informere gjør at man må holde en dialog som gjør også at man kan finne ut av hva av ressurser det er her.»

X mener også at det ikke er en kultur i barneverntjenesten hvor saksbehandlere følger barnevernsleder.

«Jeg har ikke opplevd det, (ler) nei, jeg tror ikke, nei, som sagt, ja det er en føring som har kommet men det er mest sånn at det blir nevnt i en bisetning at vi skal følge det. Heller det enn at man har det oppe som et aktivt tema. Det er heller barnets behov, og hva barnet har behov for som blir fokus. Det er ikke noe føringer som jeg er kjent med..

Saksbehandleren X mener at det ikke er forskjellige forventinger til far og til mor:

« Nei, jeg gjør ikke det. Det jeg tenker, jeg ser jo ofte på samspillet og ser på hvordan barnet møter foreldrene og hvordan foreldrene møter barnet. Og det gjør jeg, og er jeg usikker så gjør jeg det i forskjellige settinger. Og det gjør jeg egentlig med både mor og far og så snakker jeg med de instansene som vet noe om foreldrene og så snakker jeg med barnehagen eller skolen, de som ser barna. Og så er det å gjøre seg en mening på bakgrunn av hvor barnet ser ut til å ha det best hos og da tar ikke jeg hensyn til kjønn da er fokus på hvor det ser ut at barnet har best fungering. Og det tror jeg er nåtidens barnevern, at man er blitt mye flinkere å tenke hva er barnets behov kontra det at han skal bo hos mor.»

Likevel sier saksbehandleren rett etterpå:

«Altså det kan godt hende at jeg har noen sånne, altså i kraft av det at man er et bestemt kjønn selv, så hva man er vant til og vokse opp i en kultur hvor man ser på mor som, på en måte forrang for barnet da, så tenker jeg, jo kanskje sånn ubevisst, men liker å tro at jeg ikke er så påvirket av det, men jo kanskje ubevisst. Og det er jo litt sånn, ofte så er jo disse barn født inn i familien, hvor de har vært på ... på starten og da ønsker man selvfølgelig fordi man vet hvor viktig den første tilknytningen er så ønsker man jo å hjelpe barnet å holde kontakten med, eller til å reparere det som eventuelt er dårlig for at den tilknytninga skal bli bra. Og da er det ofte at man

fokuserer på mor for ofte så er det mor som har hatt det første ansvaret. Og der far har hatt det, jeg har også hatt saker der far har gjort det, da har jeg jeg jobba for at far skal fortsette med omsorgen. Og det er avhengig av hvem som var der først for min del, hvem som har fulgt de viktige første 3 årene hos barna. Også er det det å prøve å ruste dem til å stå i det uavhengig av om det er en mann eller dame.»

Her motsier X seg selv, hvor X først sier at det ikke blir gjort forskjell på mor og far og så etter å ha tenkt litt på det så sier X at mor er i fokuset og blir ubevisst prioritert. X forklarer at det har med hvilken kultur og med hvilke verdier man vokser opp med. X sier her også at man ser på de viktige første 3 årene, som er avgjørende for at tilknytningen skal bli bra. Hvis man ser på FOSAP sitt veiledningsmateriale, hvor de anbefaler at barn nettopp de første 3 leveårene kun har 1 omsorgsperson og ikke delt bosted, så fratår dette faren muligheten å få en god tilknytning og relasjon med barna. Dette materialet er med på å diskriminere fedre, siden som statistikken og også X bekrefter er det jo nettopp mødre som har omsorgen mer enn fedre. Hvordan skal da fedre kunne være likestilte og komme i posisjon når de blir fratatt denne muligheten? Dette er et eksempel til, som tidligere nevnt med fødsler, hvor man ikke kan se handlingene av fedre i kraft av seg selv, for de blir i stor grad styrt fra et strukturnivå. På samme måte som det å være med under fødsler så er det også er mulig at fedre ønsker å være mer delaktige i livet til barna, men det at de kanskje ikke får gjort det i like stor grad kan ikke tolkes kun at far ikke har vist interesse. Dette handler om det som også Aakvaag(2008) skriver om Smith sin teori at man ikke kan se på etnografi uten det institusjonelles rolle.

Som allerede vist i forrige kapittelet er det ikke alltid slik i praksis og fedre får ikke alltid mulighet til å uttale seg slik at saken skal være godt nok belyst fra begge side. Fedrene uttrykker et ønske om å få innsyn ikke bare i saken selv men for eksempel fra legen og skolen. Fedre stiller seg også skeptisk til når de ikke får en lovlig begrunnelse på nekting av innsyn. Som far C sier så blir han mistenksom og tror da at de prøver å holde noe hemmelig. Man kan tenke seg at dette ikke bidrar til å opprette en tillit til faren om at saken blir behandlet riktig og fars rettigheter blir ivarettatt. Dette ville også bidratt til oppklaringen av informasjonen som foreligger i saken stemmer med virkeligheten. På den andre siden som far B påpekte så kan det handle om at barneverntjenesten ikke ønsker far skal se dokumentene

fordi det står noe negativt om far. Samtidig påpekte B at han kjenner jo mor og de opplysningene gitt av mor om far har han hørt i andre sammenhenger før.

5.5 Farsrolle

I de neste avsnittene går vi inn på noen eksempler på hvordan fedrene ser på sin egen rolle og hvorfor de ikke vil gi opp kampen, og hvordan barnevernets involvering i familiedynamikken har bidratt til svekke fedrenes kamp for sin sak. Som vist gjennom hele oppgaven ser man at farsrollen er i endring, og fedres og barneverntjenesten sitt syn ikke alltid er likt på hvilken rolle far skal ha. Hva tenker fedrene om sin rolle i dagens samfunn som legger stadig mer vekt på mor og far som likeverdige omsorgspersoner?

Far D mener han er viktig

« Ja, de sier selv at jeg er viktig men det er ingenting som viser det i praksis. Jeg betyr mye. Hvis vi får hjelp så har jeg masse ressurser og erfaring, jeg har jo jobba med barn fra 0-18 år.»

Det far viste til her er at han selv er utdannet barnevernspedagog og dermed har mye å bidra med. Selv om D blir motarbeidet og får en opplevelse hos barnevernet at han og hans meninger ikke er viktige, så står far på sitt og ser på seg selv om en viktig omsorgsperson. Som skrevet i begynnelsen av oppgaven viste tidligere forskning at fedrene gir opp fordi de ikke ser på sin rolle som viktig. I motsetning til tidligere forskning så viser dette funnet en far som tross motstand ikke gir opp og ser på seg som en viktig omsorgsperson som har mye å gi. Det kan derimot også tenkes at fedre som har gitt opp heller ikke er interesserte å delta i et slikt forskningsprosjekt, og derfor er ikke disse fedrene representert i denne oppgaven. Likevel er dette et interessant tema å se på for å få vite hva fedrene tenker om sin rolle i dag men også hvordan saksbehandleren ser på fedrenes rolle.

Far C ser også sin rolle som viktig

«Jeg tenker det er kjempe viktig for dem. Jeg tror de trenger en farsrolle og barna har godt av å ha flere forbilder. Da vi hadde 50/50 hadde vi et kjempe forhold og jeg tror ungene hadde godt av at vi for eksempel dro på turer sammen, spiste middag sammen hos hverandre. Jeg tenker at ungene hadde det kjempe fint å ha det sånn. Jeg har kvaliteter som mor ikke har og motsatt.»

C viste selvrefleksjon her. Selv om mor prøver å ekskludere far så ønsker ikke far å ekskludere mor og ser viktigheten av at barn har kontakt med begge foreldre. Han viser også hvordan mor og far har forskjellige kvaliteter som de kan bidra med og utfylle hverandre.

Far B har hoved omsorgen for barnet sitt.

«Jeg er jo den nærmeste barnet har så jeg har et stort ansvar når det gjelder oppdragelse, sosialisering, språk, egentlig alt ligger på mine skuldre.»

Storhaug (2015) skriver at farskap er konstruert gjennom lovverket. Det vil da si at farskap er sosialt konstruert og skap av mennesker. Med andre ord ligger det ikke for fedre naturlig at de skal være delaktig i barneoppdragelsen og de tingene far nevner her. Dette synet vil da bety at farsrollen og definisjonen av den, hva det innebærer å være far, blir formet av samfunnet. Som nevnt tidligere i oppgaven er samfunnet ifølge Aakvaag (2008) sin fremstilling av Smith mannsdominert, menn er der oppe mens kvinner er der nede. Fra et historisk perspektiv, i tidsperioden der kun mor ble sett på som omsorgsperson, kan man da tenke seg at det er nettopp menn som har formet innholdet i farskapet. Sånn sett kan man se på farskap som menneskelig konstruert, da fortsatt i dag endringene og hvor mye far skal være delaktig i barneoppdragelsen blir definert gjennom mennesker og på et strukturnivå. Som Løkke (2000) skriver for at fedre skal bli satt pris på som omsorgspersoner er det behov for å endre tankemåten. Som det har kommet fram i de forrige analysedelene så sitter det fortsatt igjen en gammeldags tankegang om mor som omsorgsperson.

Far A sier om farsrollen i en familiekonflikt

«Det tror jeg er viktig rolle. Å være i en slik situasjon er ekstremt belastende, energikrevende, det går ut over jobb og alt.»

A ser i likhet med de andre fedrene sin rolle som viktig. Som det kom fram i de forrige delene av analysen, så prøver far å vise initiativ, men opplever at mor som omsorgsperson blir foretrukket. Det er dette han refererer til som en belastende situasjon. Det kan være slike grunner til at fedre gir opp og trekker seg når de står i en så belastende situasjon over tid. Selv om faren ser sin rolle som viktig og ikke gir opp, så er det fortsatt ikke nok. Som Aakvaag (2008) sin fremstilling av Smith viste så er det det institusjonelle rundt som påvirker hvor mye faren blir involvert i saken. Dette kan også forklares med Garsjø (2011) sin metafor. Det er barnevernet som bestemmer om far får være med i spillet eller ikke.

Saksbehandler X ser fedre som ønsker å få omsorgen for barna sine som:

«Det er ofte de som i utgangspunktet har kjærighet til barna sine og som har evnen til refleksjon og som i stor grad etter min erfaring ser barnas behov og som opplever seg bekymra for barna og omsorgen barna får hjemme hos mor, men som veldig ofte er veldig maktløse, og det er mange som tar kontakt med oss og ber om hjelp fordi de ikke helt vet hva de skal gjøre for de mener de har prøvd alt, gjerne de som ofte legger seg flat, hjelp meg gi oss råd på hva vi skal gjøre og så tar de imot rådet og prøver å gjøre det, så det er den gode ressursgruppa da som jeg opplever barneverntjenesten ofte jobber hardt for at barnet får være hos den pappaen.»

«Og så har du en annen gruppe som har mange av de samme trekkene men som egentlig, det kan være familiekonflikt med moren og at det egentlig ikke er oppriktig engasjement men at det er engasjement fordi de skal ramme mora. Det er så mye familiekontliker nå sånn at det har mange opplevd at pappa har tatt initiativ og det kan være at han har den strategien der, så man blir skeptisk, for noen ganger har man gått på en smell da, fordi man har satsa på pappa og så viser det seg at det er en kjempe konflikt og at den far ikke ønsker å bidra så mye som han gir uttrykk for men han vil bare ramme mor. Og det er veldig mange av disse sakene, det er så store familiekonflikter og de er bare økende og økende. Så det også er problematisk, det er

kanskje en av de tingene som barneverntjenesten sliter mye med i forhold til det å kunne vurdere far og mor for de familiekonfliktene er så innmari store sånn at det blir vanskelig hvem sine behov, altså hvem er oppriktig hvem har fokus på barnet. Det kan bli borte i den ekstreme konflikten som er mellom mor og far.»

Indirekte beskriver X her en måte fedre kan manipulere for å ta hevn på mor. X nevner ikke noe om at mødre også kan gjøre det samme mot fedre. Her kommer det også fram som allerede ble belyst i forrige kapitlene om hvor vanskelig det er å få innsyn i en sak med konflikt.

«Det er ulike typer men altså hvis de ikke vet at det er hjelp å få så trekker de seg, de føler seg frustrert for de har holdt på i årevis og så blir de maktløse og trekker seg vekk og det er ikke nødvendigvis at de er dårlige fedre bare at de vet ikke at det finns muligheter. Og kommer til barneverntjenesten og får informasjon at det er mulig å gå til et rettssystem og fremme sak og da er det akkurat som den motløsheten våkner litt, Bare man graver litt i den motløsheten for de har levd så lenge med den andre parten som er syk eller dårlig, og de vet ikke helt vet hva de skal gjøre med det, de blir så frustrerte og tenker da at det er best for barna hvis de ikke roter opp i det noe mer for da blir det mer konflikter, da gjør hun mer gjerne ting, sånn tenker mange av fedrene helt fram de finner ut at det finns et system og da mobiliserer dem og de som da ikke blir mobilisert er ofte de som egentlig ikke ønsker det ansvaret for barnet men som bruker det for å ramme den andre parten, det er min erfaring. Anbefaler dem å gå i retten og så hører du ikke noe mer og så sier de gjør det litt senere og ja de liksom, du ser fort hvem som gjør det.»

Saksbehandleren beskriver en usikkerhet hos fedre her. Fedrene er usikre på hvordan de skal gå frem for å få hjelp når de vet at moren motarbeider dem. Denne usikkerheten kan komme av at det ikke er tydelige forventninger til far som omsorgsperson. Som Garsjø (2011) beskrev det handler slike forventninger om hva man skal gjøre i ulike situasjoner. Dette kan også knyttes til funn fra tidligere forskning som viste at fedre ikke vet hva de har krav på eller hvilken betydning de har for barna. Hvis fedrene er usikker hvilken rolle de har for barna sine og tror at de ikke er viktige, da opplever de heller ikke at det ligger en forventning om at de skal handle og kjempe for barna. Dette kan videre støttes med Backe-Hansen (2001) som argumenterer for at det er uklare forventninger av fedre. Dette kommer av at det er en sterk norm om at det er mødre som er ansvarlige for barn. Det kan gjøre det også vanskelig for barneverntjenesten å sette krav til fedrene i en omsorgssak.

Disse uklare forventningene av fedre kan forklares med et tradisjonelt syn på kjønn beskrevet i kapittel om gamle kjønnsmønstre og maskulinitet. Farsrollen er i endring og fedre skal være mer delaktig i hjemme. Forventningene derimot i hvor stor grad er ikke klare.

Så har du de som går rett til advokat og fremmer en sak. Og hvis du sier skaff deg jobb, bolig så gjør de akkurat det. Alle de tingene som skal på plass for at barnet skal ha det bra, og du ser rynkene i panna når vi forteller at barnehagen er bekymra, du ser oppriktig bekymring for barnet da. Og det å ha samtaler, det å komme på møter, det å gjøre de grepene, nå må barnet ditt ha det, som har levd i det så lenge, så hvis det ikke får det så blir det ikke bra for barnet så gjør de akkurat de tingene. Og det er jo det som gjør at barneverntjenesten blir sikker på at det er trygt for barneverntjenesten å anbefale de å gå til rettssystemet for at det ser ut til at det følger opp det som barnet trenger.»

X forteller her at fedre får hjelp ved at de blir henvist til å gå til en rettssak. Som X har sagt tidligere så er jo akkurat dette et område hvor fedre blir forskjellsbehandlet, for mor blir henvist til å ta saken gjennom fylkesnemnda. Likevel så framstiller saksbehandler det er som en bra hjelp fedre kan få. Men kanskje ikke like bra som hvis det ville vært en mor? Så dette er ikke et spørsmål på hvorvidt likestilling blir gjennomført, men kvaliteten på den.

6. Avsluttende diskusjon og konklusjon

Oppgavens mål var å få ut stemmene til fedre som ønsker å få hovedomsorgen for barna sine. Basert på dette ble også utvalget rekruttert ut i fra denne målgruppen. Oppgaven er derfor basert kun på fedrenes opplevelser uten å ha et motvekt fra mødrenes side. Det betyr at oppgaven har et skjevt utvalg. Det betyr derimot ikke at mødre ikke kan oppleve å bli diskriminert. Som nevnt i begynnelsen av oppgaven var mitt inntrykk at mange fedre opplever å bli diskriminert. Ut i fra dette ble også søket etter tidligere forskning ensidig. Mødrenes side av saken kunne bidratt til et mer nyansert syn på tema likestilling, men det ville blitt en helt annen oppgave med en annen problemstilling som utgangspunkt.

I et tema som involverer konflikt mellom foreldrene i en barnevernssak, kunne det fort bare blitt ord mot ord uten å kunne komme fram til noe. Oppgavens mål var ikke å finne ut om mor eller far har rett, få bekrefte virkeligheten, men var opptatt av opplevelsene fedrene satt igjen med. Selv om mennesker opplever det samme, så betyr ikke det at de sitter igjen med den samme opplevelsen. Det handler om med hvilke briller man ser på situasjonen. Det har vært en bekymring fra starten av om hvorvidt fedre kun ville snakke dårlig om mor basert på såre følelser. Dette ble som vi har sett ikke bekreftet, fedre er nyanserte i sitt syn på mor og mors rettigheter og omsorgsevner.

Oppgavens historiske og sosiologiske perspektiver skulle bidra til en forståelse av at synet på kjønnsrollene har endret seg og at i perioden før 1850 var far en viktig og mer likeverdig omsorgsperson.

Et annet viktig punkt, er at oppgaven kun baserer seg på Norge og norske informanter. Det at alle informanter var norske var en tilfeldighet og ikke stilt som et krav for å være med i prosjektet. Siden Norge har et flerkulturelt samfunn, ville det også vært interessant å se på temaet i et flerkulturelt perspektiv for å se på de kulturene som ikke deler det samme idealet om et likestilt foreldreskap. Det kunne da muligens bidra til en mer nyansert diskusjon om maskulinitet og farsrollen i dagens samfunn. Har det gått for langt? Er menn og fedre blitt for feminisert? Dette ble også drøftet i kapittelet om maskulinitet, hvor farsrollen fylles med nye verdier.

Det er også interessant å se på om hvilken omsorgsfordeling fedrene har er med på å påvirke hvilke meninger de har. Man kan da tenke seg at hvis de er misfornøyd med fordelingen, så sitter de også med dårlige opplevelser. Både tidligere forskning og saksbehandleren har vist at det er mange tilfeller hvor fedre gir opp og trekker seg. Jeg fant ikke fedre som har gitt opp, men det er nok fordi fedre som har gitt opp, de vil heller ikke stille til intervju med meg om en situasjon de har gitt opp. Jeg spurte etter informanter som ønsker å få omsorgen. Det er altså naturlig at de som allerede har gitt opp ikke ville melde seg.

Siden oppgaven ble bygd på et inntrykk av at fedre blir diskriminert, kan man stille seg kritisk til om jeg har hatt et bias. Mistanken kunne da være at jeg rekrutterte informanter og brukte tidligere forskning som støtte for dette bias. Men etablerte forskere i feltet har publisert funn som støtter opp under mange av funnene i denne oppgaven. Det vil med andre ord si at det er hold i det presenterte datamaterialet også ut over utvalget og mine informanter.

Utgangspunktet for oppgaven var disse to problemstillingene:

Hvordan opplever fedre rollen sin i barnevernssaker der far ønsker å overta omsorgen fra mor?

Hvilke vurderinger gjør barneverntjenesten av far under saksbehandling ved omsorgstvist?

Oppsummert viste erfaringene til fedre at de opplever sin rolle til å ikke være sett på som like viktig som morens rolle. For eksempel viste oppgaven at mor får positive sanksjoner knyttet til rollen sin når hennes meninger ofte er de eneste som blir hørt. Far får derimot negative sanksjoner knyttet til sin rolle i form av økonomisk ulempe eller mindre tid med barna.

Saksbehandleren viste gjentatte ganger gjennom intervjuet at vurderingene rundt likestillingen av foreldrene er opp til hver enkel saksbehandler. Når man ifølge saksbehandleren skal velge mellom to onder så går man som oftest for mor. Saksbehandleren ser dette som en følge av et tradisjonelt syn på kjønnsroller, som fortsatt sitter igjen.

Er da likestilling av far et ideal uten forankring i praksis? Gjennom et historisk perspektiv viste oppgaven ikke bare hvordan farsrollen endrer seg, men at det tar tid før slike endringer

og politiske føringer når ut i praksis og inn i familielivet. De stedene i oppgaven som omhandlet et tradisjonelt syn på kjønn kan nettopp være et eksempel på det. Mine funn samsvarer i stor grad med tidligere forskning. Opplevelsene til fedrene, tidligere forskning og saksbehandleren, alle viser at fedre blir diskriminert og ikke sett på som likeverdige omsorgspersoner sammenlignet med mor. Dog er det viktig å påpeke at denne oppgaven viser kun en liten bit av et større og mer kompleks tema enn det jeg kan framstille i oppgaven. På grunn av dette skal ikke oppgaven komme med en fasit eller konklusjon om at «sånn er det». Målet med oppgaven var å få fram stemmene til fedre, løfte opp fedre som likeverdige omsorgspersoner, som føler at de ellers ikke blir hørt.

Som vist gjennom oppgaven, så er det fort gjort at far havner på sidelinja. Som saksbehandleren beskrev det så har mor ofte større balast med seg enn far. Fedre har ofte ifølge saksbehandleren et bedre utgangspunkt enn mødre, men siden mødre tar så mye plass i en sak, er det ikke alltid nok ressurser for å involvere far i like stor grad. Dette er et viktig funn i oppgaven, hvor likestilling er et problem på samfunnsnivå. Selv om saksbehandleren tenker på far som likestilt og gjerne skulle ha involvert han mer i saken, så er det andre ting de prioriterer, som at mors situasjon krever alle ressurser slik at faren kommer til kort.

Det er mulig vi er i en historisk endringssituasjon slik saksbehandleren påstod om de siste årene. Disse endringene som skjer på et samfunnsnivå, altså lovendringene og politiske føringene, når ikke like fort ut i praksis på et individnivå. Dette vil handle om en holdningsendring hos den enkelte. Dette ble også bekreftet av saksbehandleren som nevnte gjentatte ganger at det er opp til hver enkel saksbehandler å tolke loven og hvordan ivareta den.

Et hoved funn er at man gjerne ser på likestilling som et ideal og tenker at man lever opp til dette idealet, men som også kom fram hos saksbehandleren så samsvarer ikke dette med praksisen. Det blir altså en konflikt mellom teori og praksis. Dette kom tydelig fram i et interessant punkt i intervjuet med saksbehandleren, hvor saksbehandleren først sier at det har vært en stor endring i å likestille fedre som omsorgspersoner for å så motsi seg selv at det

ikke er likestilling. Det kan tolkes som et ønske at man vil likestille fedre, men det møter mange utfordringer i praksis.

Et annet funn i oppgaven viser at det ikke er så lett for fedre å bli med i denne kampen om likestilling. For å bruke metaforen til Garsjø (2011) som sier at for å være med i spillet må alle spillerne være kjent med reglene. Det betyr i dette tilfelle altså at saksbehandleren og far spiller spillet med forskjellige regler, eller at far ikke er kjent med reglene og derfor har forventninger til spillet som ikke blir møtt. Dette kan føre til en rollekonflikt hvor far og saksbehandleren har forskjellig syn. Det er også mulig at saksbehandleren ikke har nok ressurser for å imøtekomme forventningene til far om hvor mye han skal være involvert. Opplever man en slik rollekonflikt over tid kan det være irriterende og slitsomt, noe også far uttrykker her. Et annet funn som kan knyttes til dette er at det er mange tilfeller hvor far har bedre omsorgsevne enn mor, men fedre får ikke muligheten å vite reglene for å bli med i spillet.

7. Litteraturliste

- Aakvaag.C.G. (2008). *Moderne sosiologiske teori*. Oslo: Abstrakt forlag
- Andersen.A. (2003). Menn skaper rom for foreldreskap og familie. Dr. polit.-avhandling. Trondheim: NTNU. I Oftung.K. (2009). *Skilte fedre:omsorg,mestring og livskvalitet*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo
- Arvidsson, M.B. (2003). *Ifrågasatta fäder: olika bilder av fäder til socialt utsatta barn*. Doktorgradsavhandling, Lunds Universitet. I Storhaug .S.A. (2015). *Barnevernets forståelse av farskap*(doktorgradsavhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Backe-Hansen, E. (2001). *Morsbilder i barnevernet*. Norges Barnevern, 78 (2), 3-14
- Bazeley.P. (2013). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publications Ltd.
- Bryman.A. (2012). *Social research methods 4th edition*. New York: Oxford University Press Inc.
- Ellingsæter.A.L. *Velferdsstatens familier*. Kapittel 1 i Ellingsæter, A. L. & Widerberg K. (red.) (2012). *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver*. Oslo: Gyldendal akademiske
- Endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap) . Vedtak nr. 494. (2017). Hentet fra : <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=66356>
- Forvaltningsloven. (1967). *Forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt*. Hentet fra <https://lovdata.no/NL/lov/1967-02-10/§17>
- Forvaltningsloven. (1967). *Partenes adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter*. Hentet fra <https://lovdata.no/NL/lov/1967-02-10/§18>
- Garsjø.O. (2001). *Sosiologisk tenkemåte. En introduksjon for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Hedin, U. C.& Månsson, S.A .(2000). *Kön och socialt arbete - en introduktion*. Socialvetenskaplig tidskrift , 7(1-2), 3-12. . I Storhaug .S.A. (2015). *Barnevernets forståelse av farskap*(doktorgradsavhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.

Horne.S. (2016,22.september). *Likestilling til barnas beste*. Hentet fra:
<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/VB6EW/Likestilling-til-barnas-beste--Solveig-Horne>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lorentzen. J. (2012). *Fra farskapets historie i Norge 1850-2012*. Oslo: Universitetsforlaget

Lov om barn og foreldre (barnelova). (1981). *Avgjerder som kan takast av den som barnet bur fast saman med*. Hentet fra: <https://lovdata.no/NL/lov/1981-04-08-7/§37>

Lov om barn og foreldre (barnelova). (1981). *Innhaldet i foreldreansvaret*. Hentet fra <https://lovdata.no/NL/lov/1981-04-08-7/§30>

Lov om barn og foreldre (barnelova). (1981). *Rett til opplysningar om barnet*. Hentet fra: <https://lovdata.no/NL/lov/1981-04-08-7/§47>

Lov om likestilling og forbud om diskriminering. (2017). *Formål*. Hentet fra <https://lovdata.no/NL/lov/2017-06-16-51/§1>

Lov om likestilling og forbud om diskriminering. (2017). *Forbud mot å diskriminere*. Hentet fra <https://lovdata.no/NL/lov/2017-06-16-51/§6>

Løkke.P.A. (2000). *Farsrevolusjonen. Fedre og maskulinitet i en ny tid*. Oslo: Pax

Madsen, S. A., Lind D. og Munck H. 2002: Fædres tilknytning til spædbørn. København: Hans Reitzels Forlag i Oftung.K. (2009). *Skilte fedre:omsorg,mestring og livskvalitet*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo

Nilsen, H.T. (2006). Omsorgsovertakelse som tekst. – Om meningsdannelser i barnevernsdokumenter. HiO – hovedfagsrapport 2006, nr 11. I Storhaug .S.A. (2015). *Barnevernets forståelse av farskap*(doktorgradsavhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.

Oftung, K. (2012). *Script for farskap-en utfordring for silte fedre*. Kapittel 14 i

Ellingsæter, A. L. & Widerberg K. (red.) (2012). *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver*. Oslo: Gyldendal akademiske

Få pappa med på laget! (2017, 07.april). Hentet fra <https://reform.no/prosjekter/fa-pappa-pa-laget/>

Pettersen, F.C. (2017). *Samværssabotasje. Norske fedre deler sine historier*. Oslo: Aschehoug

Risjord.M. (2014). *Philosophy of Social Science: A Contemporary Introduction*. New York: Routledge. Taylor & Francis.

Sagatun, S. (2011) *Betydning av kjønn i undersøkelsesprosessen*. I Kildedal, K.; Uggerhøj, L. . I Storhaug .S.A. (2015). *Barnevernets forståelse av farskap* (doktorgradsavhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.

Sandnes.H.E. (2015,25.februar). *Barnevernet foretrekker mamma framfor pappa*. Hentet fra: <http://kjonnsforskning.no/nb/2015/02/barnevernet-foretrekker-mamma-ramfor-pappa>

Storhaug.S.A. (2015, januar). *Barnevernets forståelse av farskap*(doktorgradsavhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/282443/AnitaS.Storhaug.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. (2015). Hentet fra [https://www.fo.no/getfile.php/1320310/01%20Om%20FO/Hefter%20og%20publikasjoner/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument 2015.pdf](https://www.fo.no/getfile.php/1320310/01%20Om%20FO/Hefter%20og%20publikasjoner/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument%202015.pdf)

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

” Fedre, likestilte omsorgspersoner? ”

Bakgrunn og formål

Prosjektet er en del av masterstudiet ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Temaet for oppgaven er hvordan fedre blir møtt av barnevernet i barnevernssaker der far ønsker å få omsorgen. Målet med oppgaven er å få innblikk i hvordan fedre selv opplever å bli møtt av barnevernet. Og hvordan barneverntjenesten ser på de nye føringene fra regjeringen om likestilling av mor og far. Et sentralt punkt som jeg ønsker å fokusere på i begge tilfellene er barnets beste.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien innebærer å delta i et intervju på ca 1 time, men sett gjerne av 2. Intervjuet blir tatt opp med lydopptak. Lydopptaket skal brukes kun til transkripsjon av intervjuet.

Intervjuspørsmålene for begge utvalgene vil rette seg mot nye politiske føringene om likestilt foreldreskap, tanker og opplevelser rundt disse. Andre temaer under intervju blir hva utvalgene tenker er til barnets beste, farsrolle (fedre som omsorgspersoner).

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er student og veileder som vil få tilgang til personopplysninger. For å sikre konfidensialitet blir det laget en koblingsnøkkel adskilt fra øvrige data.

Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes ved publisering av prosjektet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.06.18. Alt av datamateriale vil bli anonymisert og ikke bli brukt videre ved prosjektslutt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Silvia Halvorsen, silviaeldring@gmail.com og/eller veileder Simon Innvær, Simon.Innvar@hioa.no
Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide fedre

Varighet

Ca. 60min

Tema

Temaet for oppgaven er hvordan fedre blir møtt av barnevernet i barnevernssaker der far ønsker å få omsorgen og hvordan barneverntjenesten ser på de nye føringene fra regjeringen om likestilling av mor og far.

---

1. Rammesetting

- I dag er det den ...dato og jeg har en intervjuavtale med NN om barnevernssaker der far ønsker å få omsorgen og hvordan barneverntjenesten ser på de nye føringene fra regjeringen om likestilling av mor og far. Stemmer det? Vi har også avtalt at jeg kan bruke digital opptaker og jeg har forsikret om at alle opplysninger vil bli anonymisert og behandlet konfidensielt. Har du noen kommentarer eller spørsmål til det? Skal vi begynne?

2. Erfaringer

- Hvordan kom du i kontakt med barnevernet?
- Hva slags omsorgsfordeling har dere dagen i dag?
  - Oppfølging dersom far har omsorgen: Forandrer du på måten å gi omsorg på når du er alene far sammenlignet med når det også er en mor i bildet? Hvis ja, på hvilke måter. Hvis nei: Hvorfor tenker du at det ikke er nødvendig?
- Kan du fortelle litt om forholdet ditt til moren? Barnas forhold til henne?
- Hva tenker du om moren som omsorgsperson?
- Kan du beskrive hvordan du som far ble møtt av barnevernet? (hva er dine opplevelser?)
- Hvordan presenterte moren deg som omsorgsperson overfor barnevernet?

- Hvordan vurderte barnevernet din og morens versjoner?
- **Oppfølgingsspørsmål**
  - Hvor gamle var barna da dere kom i kontakt med barnevernet?
  - Har du erfaring med flere saksbehandlere?
  - Hvis mor har omsorg. Hvor ofte ser du barna dine?
  - Hvilke tiltak fikk dere av barnevernet?
  - Bodde du sammen med moren da dere fikk barn?
  - Har/hadde du en ny samboer da saken ble opprettet?

3. Fokusering- Nøkkelspørsmål

Generelt

- Hva tenker du om at mor og far skal være likestilte omsorgspersoner?
- hvordan opplevde du at barnevernet så på deg som omsorgsperson?
- Det er kommet en lovendring nå i 2017 om informasjonsplikten gjennom § 47 i barneloven. Den gir parten som ikke har foreldreansvaret rett til innsyn fra barnehage, skole, helse- og sosialvesen og politi, såfremt det ikke skader barnets ve og vel. Hva tenker du rundt dette, om det bidrar til å likestille fedre?

Saksgang

- I hvor stor grad opplever du at du har blitt involvert i saksgangen?
  - Oppfølging: Hva gjorde at du følte deg lite/mye involvert? Eksempel?
- Har du opplevd å bli nektet innsyn til opplysningene som omhandler barnet? Var det en lovmessig begrunnelse for at du ble nektet innsyn?

Barnets beste

- Hva tenker du er barnets beste i omsorgsfordelingen og framgangsmåten?
- Hva tenker du ville vært til barnets beste i din sak? Hvilken fordeling tenker du ville vært til barnets beste i din sak?
- Hva tenker du om hvilken rolle du spiller i livet til barna dine?
- Tenker du at barnevernet burde gjøre noe annerledes i vurderingene om barnets beste?

- Har saksgangen og fordelingen ført til psykiske eller fysiske plager hos barna dine?
- Før det ble konflikt hvem av dere hadde hovedomsorgen i det daglige?
- Har barna dine uttalt seg om hva de ønsker selv? Ble disse ønskene lyttet til?

Mor vs far

- På hvilke måter har du opplevd at mor blir prioritert for å få omsorgen framfor deg?
- Hvilket forventninger har barnevernet til deg som far sammenlignet med mor?
  - Hvordan opplevde du at barnevernet vurderte deg som omsorgsperson?
- utifra din opplevelse; Hva er forskjellen på barnevernets syn på mor og far som omsorgsperson?
- Noen hevder at barnevernets praksis er preget av et syn på foreldre utifra tradisjonelle kjønnsrollemønster. Hva tenker du om dette?

4. Tilbakeblikk- Oppsummering

- Oppsummere viktige punkter som kom fram under intervjuet
- Avklare om jeg har forstått informant(e) riktig
- Spørre om det er noe informant(e) ønsker å legge til
- Slutt på lydopptak

Intervjuguide barnevernet

Varighet

Ca. 60min

Tema

Temaet for oppgaven er hvordan fedre blir møtt av barnevernet i barnevernssaker der far ønsker å få omsorgen og hvordan barneverntjenesten ser på de nye føringene fra regjeringen om likestilling av mor og far.

---

1. Rammesetting

- Uformell prat
- Informasjon: - Si litt om tema og bakgrunn for intervjuet
  - Forklare hva intervjuet skal brukes til og forklare taushetsplikt og anonymitet
  - Spør om noe er uklart og om informanten har noen spørsmål
  - Informere om lydopptak og få samtykke
  - Starte opptak
  - Kan avbryte når som helst eller ikke svare

2. Erfaringer

- Hva tenker du generelt om fedre som omsorgsperson?
- Hva tenker du om at mor og far skal være likestilte omsorgspersoner?
- Hva tenker du om fedre som primær omsorgsperson sammenlignet med mor.
- Oppfølgingsspørsmål

3. Fokusering- Nøkkelspørsmål

- Hvilke rutiner/praksis har dere i saker der far ønsker å få omsorgen?
- Hvilke rutiner har dere for å ivareta loven om likestilling av foreldre?

- Hva tenker du er til barnets beste i fordelingssaker?
- Hva tenker du om de nye politiske føringene om likestilt foreldreskap?
- Når det kommer endringer i loven, hvilken praksis har dere for å implementere disse i arbeidet?
- Hvordan forandrer praksisen din ut ifra disse?
- pappaperm

- Forskning viser at barnevernet utøver en praksis rettet mot mor, og ikke far. I sakene er det mor som er den sentrale omsorgspersonen, mens fars rolle ikke er vesentlig. Det om far som egnet omsorgsperson er nærmest "*usynlig*". Hva er dine tanker rundt dette? Hva er din erfaring?

- Hvor ofte har dere en sak der far ønsker å få omsorgen?

Kan du beskrive disse fedre? Har de noen fellesnevner?

-Tar dere alltid kontakt med far når dere begynner saksbehandling? Også i tilfeller hvor far ikke bor sammen med mor?

- Har du andre forventninger til far som omsorgsperson enn mor?

- Hva ser du etter hos far når du vurderer han som egnet omsorgsperson sammenlignet med når du vurderer en mor? Ser du etter forskjellige ting?

Hva tenker du er de største utfordringene i slike saker?-

Har dere fagdager/kurs og lignende om temaet likestilling for far? Er dette et samtaleemne hos dere på arbeidsplassen?

-Tenker du at det er noen fordommer forbundet mot fedre når de kommer i kontakt med barnevernet? Hvilke?

-Hva tror du er grunnen til at det er så få fedre som får omsorgen?

-I vurderingene deres av hva som er til beste for barnet, vurderer dere alltid om far skal få omsorgen?

-Opplever du at det stilles strengere krav til far som omsorgsperson enn mor? Hvis ja: hvorfor?

-Møter du flest fedre som tar initiativ og ønsker å være en del av omsorgen til barna sine?
Eller trekker seg fedrene som oftest?

-

4. Tilbakeblikk- Oppsummering

- Oppsummere viktige punkter som kom fram under intervjuet
- Avklare om jeg har forstått informanten(e) riktig
- Spørre om det er noe informanten ønsker å legge til
- Slutt på lydopptak

Vedlegg 3: NSD godkjenning

Simon Innvær
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 01.12.2017

Vår ref: 56070 / 3 / LH

Deres dato:

Deres ref:

Tilråding fra NSD Personvernombudet for forskning § 7-27

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 20.09.2017 for prosjektet:

56070	<i>Fedre, likestilte omsorgspersoner?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Simon Innvær</i>
Student	<i>Silvia Halvorsen</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er unntatt konsesjonsplikt og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 15.06.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Lise Aasen Haveraaen

Kontaktperson: Lise Aasen Haveraaen tlf: 55 58 21 19 / Lise.Haveraaen@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Silvia Halvorsen, silviaeldring@gmail.com

FORMÅL

Formålet med prosjektet er å få innblikk i hvordan fedre selv opplever å bli møtt av barnevernet i forhold til om far er like god omsorgsperson som mor. Videre er målet å få økt kunnskap om hvordan barneverntjenesten ser på de nye føringene fra regjeringen om likestilling av mor og far.

Følgende problemstillinger vil bli belyst: «Gir disse føringene mening for de som skal utøve de i praksis? Er føringene basert på og stemmer overens med faglitteraturen? Er det til barnets beste å bli boende hos for eksempel en psykisk syk mor framfor at far får omsorgen?»

DESIGN

Prosjektet er todelt, og innebærer:

- Intervju med barnevernsansatte

- Intervju med fedre som er i kontakt med barnevernet i forbindelse med en omsorgssak. Denne delen av prosjektet skal gjennomføres anonymt (ref epost fra veileder datert 13.11.2017), og vil ikke være meldepliktig til personvernombudet.

På grunn av todelingen i prosjektet, vil vi omtale de to delene hver for seg.

DEN IKKE MELDEPLIKTIGE DELEN

Personvernombudet skal ihht avtale med HiOA gi råd og veiledning ift personvern. Vi har derfor følgende kommentarer til denne delen av prosjektet:

- Utvalg og rekruttering

Fedrene vil bli rekruttert gjennom fedreorganisasjoner, jf. epost fra veileder datert 13.11.2017. Det må ikke registreres opplysninger om far i rekrutteringsprosessen. Dette inkluderer alle opplysninger som kan knytte far til prosjektet, inkludert navn og epostadresse. Vi anbefaler derfor at forespørselen formidles av ansatte i fedreorganisasjonen, og at de som ønsker å delta selv ringer til student for å avtale tid og sted for intervju.

- Informasjon og samtykke

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er greit utført, men det bør legges til at intervjuet med fedrene skal være anonyme (ref. epost fra veileder).

- Anonym datainnsamling

I epost fra veileder opplyses det om at intervju med fedre vil foregå anonymt. Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, verken:

- direkte via personentydige kjennetegn (som navn, personnummer, epostadresse el.)

- indirekte via kombinasjon av bakgrunnsvariabler (som bosted/institusjon, kjønn, alder osv.)
- via kode og koblingsnøkkel som viser til personopplysninger (f.eks. en navneliste)
- eller via gjenkjennelige ansikter e.l. på bilde eller videoopptak.

Personvernombudet legger videre til grunn at navn/samtykkeerklæringer ikke knyttes til opplysningene.

- Ethiske vurderinger

Studien innebærer intervju med fedre som er i kontakt med barnevernet i forbindelse med en omsorgssak. Informantene kan derfor anses å være i en sårbar situasjon. Den som foretar datainnsamling bør derfor ha kompetanse til å gjøre dette på en slik måte at belastningen på deltakerne blir minst mulig. Man bør være forberedt på å håndtere eventuelle problemer som kan oppstå, både underveis og etter datainnsamling. For eksempel kan enkelte informanter ha behov for oppfølging, eller det kan oppstå vanskelige situasjoner der student må vurdere taushetsplikt opp mot varslingsplikt. Det er nyttig å ha erfaring med gruppen eller feltet det forskes på, eller være tilknyttet en forskningsgruppe med slik kompetanse. I studentprosjekter har veileder et særskilt ansvar for planlegging av datainnsamlingen og god oppfølging både av studenter og informanter.

Personvernombudet har vært i dialog med student/veileder ang. deres kompetanse med målgruppen for prosjektet. Student har kompetanse innen kommunikasjon, dialog og relasjon, og jobber som miljøterapeut på en ungdomsinstitusjon. Veileder har flere års erfaring med å jobbe med sårbare grupper, der rus og psykiatri er vanlige problemstillinger, jf. epost fra veileder datert 13.11.2017.

Vi forutsetter at student og veileder stiller godt forberedt til intervjuet og situasjoner som kan oppstå i forbindelse med dette. Dette innebærer å sette grenser dersom det kommer frem opplysninger som ikke er relevante for formålet med studien.

DEN MELDEPLIKTIGE DELEN AV PROSJEKTET

I det påfølgende kommenterer vi den meldepliktige delen av prosjektet.

- Utvalg og rekruttering

Ansatte i barnevernstjenesten vil kontaktes av student per epost og informeres om studien. Personvernombudet forutsetter at frivillighet og konfidensialitet blir ivaretatt under rekruttering av utvalget.

- Informasjon og samtykke

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er greit utformet.

- Datainnsamling

Det vil samles inn personopplysninger om barnevernsansatte gjennom intervju. Informantene skal ikke snakke om spesifikke saker, men uttale seg generelt om hvordan fedre blir møtt av barnevernet, jf. epost fra veileder datert 13.10.2017.

- Taushetsplikt

Ansatte i barnevernstjenesten har taushetsplikt. Det er derfor viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke

samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Vi anbefaler at dere er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men at også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, tid, diagnose og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktig ved å bruke eksempler under intervjuene. Personvernombudet legger med dette til grunn at dere ikke innhenter personopplysninger om enkeltpersoner, og at taushetsplikten ikke er til hinder for den behandling av opplysninger som finner sted. Vi ber om dere opplyser informantene om dette i forkant av intervjuene.

- Informasjonssikkerhet

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Høgskolen i Oslo og Akershus sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

- Prosjektslutt og anonymisering

Forventet prosjektslutt er 15.06.2018. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak